Ret og Frihed

Nr. 27 Udgivet af Retsliberalt Forum og Retsforbundet i forening **JANUAR 2026**

FULD GRUNDSKYLD,
så vores børn også har et sted at være og kan nyde vort arbejdes frugter.

PERSONLIG FRIHED OG STATSMAGTENS BEGRÆNSNING,
så vi alle sammen kan få lov at være os selv.

FRIHANDEL,
så alle lande bedre kan klare sig selv og jordens resurser udnyttes optimalt.

Indhold

side 2 Indledende klumme v/ redaktionen.
side 3 Ved kaffemaskinen v/ et medlem af Retsforbundet
side 4 Præsident Reagans tale om frihandel v/ redaktionen
side 5 Kommentarer til aktuelle forhold v/ Thorkil Sohn og Per Møller Andersen
side 7 Anmeldelser af norsk TV-serie: Den norske fattigdommen v/ redaktionen
side 8 Boganmeldelse: Grundtvig som politiker v/ Ole Petersen
side 9 Det grønlandske folk er de rette ejere af Grønlands jord v/ redaktionen.
side 10 Hvorfor betaler man ikke skat af boliggevinster ved salg? v/ Gustaf Løvenlund. Og så det, der virker v/ redaktionen.
side 12 Ser du katten?
side 13 Personlig frihed v/ Thorkil Sohn.
side 14 Dalum Landbrugsskole – engang en georgistisk højborg v/ redaktionen
side 16 Gamle retstatsmænd: Axel Dam v/ redaktionen
side 17 Korte citater fra avisartikler v/ redaktionen
side 19 (Stats)magtens begrænsning v/ Brian Jaminson
side 20 Harrisons profeti v/ redaktionen.
side 21 Nogle små notater, rettelser og svar på spørgsmål v/ redaktionen.
side 22 Retstatsmand køber missionhus for at forkynde ret og frihed v/ Erik Ravn, medlem af Retsforbundets bestyrelse.
side 24 Praktiske oplysninger, foreningsoplysninger fra Retsforbundet mv.
Bemærk her også invitationen til samtalemøder i København for læsere af "Ret og Frihed".
side 28 Indkaldelse til generalforsamling

MEDLEMSKAB AF RETSFORBUNDET ER FOR ALLE MED SYMPATI FOR SAGEN

Vil du være medlem af Retsforbundet, er det OK (set fra vores side) samtidigt at være medlem af andre partier, da vi arbejder som en forening med oplysning og argumentation.
Og det er også OK, hvis du som medlem "kun" vil støtte uden at være speciel aktiv.

Medlemskab koster 100 kr. pr. år. Husk at anføre, at det er kontingent og navn, adresse og/eller mail.
Indbetaling af kontingent sker til MobilePay 468370 eller konto 8401-1133489

NB, ER du ikke parat til det, så kan man "nøjes" med at bestille "Ret og Frihed" gratis pr. mail eller post. Send en mail til retsforbundet@mail.dk med de fornødne oplysninger.
Du kan også bestille "Ret og Frihed" og melde dig ind via vores hjemmeside, som let kan googles.

Indledende klumme

v/ redaktionen.

Kære medlemmer af Retsforbundet
og andre læsere. Godt Nytår!

Hermed "Ret og Frihed" nr. 27, som vi håber I vil få udbytte af at læse.

Når et nyt år starter, er det også tiden til, at medlemmerne indbetaler kontingent for 2026.
Kontingentet er 100 kr. og kan indbetales på MobilePay 468370 eller konto 8401-1133489.

Vi håber også på nye medlemmer. Alle, der sympatiserer med vort virke, er velkomne som medlemmer. Også selv om man ikke har mulighed for at yde en aktiv indsats – selv om vi naturligvis også byder aktive velkommen. En fortsat fremgang øger i øvrigt både kræfterne og motivationen hos de aktive.

Det er i øvrigt helt i orden at være medlem af politiske partier (og stille op til valg) ved siden af medlemskab af Retsforbundet. Vi arbejder nemlig som en forening for udbredelsen af vore grundideer, der faktisk på mange måder er hævet over parti-politik. Vore medlemmers vidt forskellige synspunkter om døgnets politik hører derfor hjemme i vores alle sammens øvrige politiske virke – udenfor Retsforbundet.
Retsforbundet stiller nemlig ikke op til valg, før det er en realistisk mulighed - og da kun efter vedtagelse på foreningens generalforsamling. Derfor er der ingen grund til, at Retsforbundet tager stilling for og imod alt mellem himmel og jord. Det kan kun virke splittende, så længe vi ikke har nogen direkte indflydelse på tingenes øjeblikkelige tilstand. Vi holder derfor ikke "med" noget bestemt parti eller forslag. Ud over at Retsforbundet og vore medlemmer og læsere kommenterer og debatterer aktuelle forhold og forslag ud fra vort idepolitiske fundament.

I Retsforbundet synes vi selv, at vort budskab bliver mere og mere aktuelt, efterhånden som et – i vores optik – forkert syn på ejendomsretten forsat opretholdes. Ja, nærmest forstærkes.
Det gælder både den nuværende private ejendomsret til jordens beliggenhedsværdi, der skaber ufortjent rigdom og den nuværende enorme beskatning af nyttigt arbejde og produktion, der skaber ufortjent fattigdom.
Disse to forhold i forening fører til den stigende ulighed, der begynder at true vores sammenhængskraft.

I dette nummer bemærker den opmærksomme læser, at det faste "debatindslag" har fået ny titel: "Ved kaffemaskinen" – for at understrege den lidt uformelle form. Alle vore læsere er velkomne til at indsende indslag. Skal vi kalde det "bønner" til kaffemaskinen, så vi kan lave en god, gammeldags stærk kop kaffe.

Naturligvis er alle andre indslag også velkomne. Ikke kun fra vore medlemmer; men fra alle og enhver. Gerne både spørgende og kritiske. Der er intet, vi retstatsfolk ønsker mere end at blive udfordrede og korrigerede, når/hvis vi tager fejl.

Også pressen opfordres til at interessere sig for vore synspunkter. Der er f.eks. for tiden en livlig debat om den ulighed, som de store prisstigninger på boliger skaber. Men – besynderligt nok – ingen interesse at spore fra medierne for Retsforbundets bidrag til denne debat. Det er måske, fordi vi ikke arbejder for nogen særinteresser? Men for ret og frihed for alle. Det er nok ikke spændende nok? Og så er vi heller ikke mange. "Mængden/størrelsen" påkalder sig jo tiest opmærksomheden. Men er det Ikke sommetider pga. kraften og ikke argumentet?

Vi fortsætter i øvrigt med i hvert nummer at have en lille omtale af en af de gamle georgister, der brugte store dele af deres liv, tid og penge på sagen. Denne gang er det om Axel Dam. Og så er der som sædvanlig den faste rubrik, hvor vi bringer korte omtaler af artikler i aviser mv. og tilsvarende korte kommentarer.

Og til sidst: Vi modtager også gerne bidrag fra alle og enhver. Selv om Retsforbundet har en solid formue, har vi behov for private bidrag. Formuen er nemlig bundet, så det kun er afkastet på ca. 100.000 kr., vi kan bruge til den årlige drift. Og det dækker akkurat de mest nødvendige omkostninger. Så ethvert bidrag går til at forøge aktiviteten.

Retfærdighed er ikke bare rigtigt - det betaler sig oven i købet!

Kaj Munk

Ved kaffemaskinen

Fra et medlem af Retsforbundet.
Pia: Jeres (Retsforbundets) idegrundlag er for langt og ikke let at forstå for almindelige mennesker. Kan I ikke formulere det kort, så man kan forstå det?

Peter: Jo, det kan siges med 2 ord: Enhver sit. Kortere kan det vel ikke blive.

Pia: Og hvad betyder så det?

Peter: Enhver betyder, at det gælder alle uden undtagelse og uden forskel, altså alles lige ret, ingen særrettigheder og ingen privilegier.

Sit betyder, at enhver bestemmer personligt over sine egne forhold og har ubeskåret ejendomsret til de værdier, han/hun frembringer.

Enhver sit betyder ikke blot, at hver enkelt skal råde frit for alt. Det betyder også, at hver enkelt skal have sin andel i det, som er vores fælles ejendom og medbestemmelse gennem politisk ligeret for alle over forvaltningen af vores fælles anliggender.

Pia: Kan du uddybe det lidt?

Peter: Ja. Vores fælles ejendom er vores jordværdier, det som økonomer kalder jordrente. Jordrenten opstår ved vores fælles virke og arbejdsindsats. Derfor må den opkræves – (det, vi kalder grundskyld) - i sin helhed, således at vi alle får vores lige andel og ingen får udbytte af andres indsats.

Pia. Nåja, det forstår jeg godt. Men det omhandler ejendomsret og økonomiske forhold. Jeres idegrundlag er jo bredere?

Peter: Ja. Enhver sit omhandler også vores personlige liv. Vi kan ikke have statsindblanding i erhvervs- og kulturliv – udover beskyttelse mod krænkelse af ejendomsret, – af menings- og ytringsfrihed, arbejdsfrihed og handlefrihed.
Friheden kan kun begrænses af hensynet til andres tilsvarende frihed og ret og aldrig af forebyggende formynderi overfor voksne borgere, såsom censur og diktatur. Vi kan ikke have tvungen militærtjeneste og andre tvungne ombud. Vi kan ikke have skatter, som falder forskelligt på forskellige borgere. Når/hvis skatter pålignes, skal det være med samme beløb på alle borgere.

Forstår Pia det nu? Eller forstår hun det ikke? Herpå må du svare på Pias vegne.

Ovenstående "kaffemaskinesnak" er en omskrivning af en pjece, udarbejdet af en af Retsforbundets folketingsmænd, Axel Dam – se artikel side 16.

Frivillige bidrag

Bidrag til Retsforbundet fra såvel medlemmer som andre modtages med tak og kan indbetales til MobilePay 468370 eller konto 8401-1133489.
Retsforbundets budget (bidrag fra grundkapitalen) dækker de nødvendige driftsomkostninger. Gaver går derfor udelukkende til øget udadrettet virke.
Bidragydere nævnes med navn og sted, medmindre der anføres "Anonym"

Der er siden sidst modtaget flg. bidrag:
Peter Bjørn Perlsø, Søborg, 150 kr., Margrethe Dahlstrup, Aabenraa, 150 kr. Leif G. Andreasen, Odense, 500 kr., Thomas Kaaber (specifikt til medlemsbladet), 100 kr. Thorkil Sohn, Ringkøbing, 100 kr., Lars Wolf, Rødvig Stevns, 400 kr., Thorbjørn Jørgensen, Hadsten 200 kr., Stefan Gunner Madsen 500 kr. **I alt 2.100 kr. TAK**

Præsident Reagans tale om frihandel

v/ redaktionen

Vi bringer herunder den republikanske præsident Reagans offentlige tale til amerikanerne om frihandel d. 25. april 1987 - på dansk og i let forkortet og redigeret udgave.

Også for at sætte det i perspektiv I forhold til den nuværende republikanske præsident Trumps ganske modsatte toldpolitik. Hvilket i øvrigt fik Trump til d. 24. okt. 2025 at udtale, at han aflyser handelsforhandlingerne med Canada på grund af en tv-reklame fra Ontarios lokalregering, der netop bruger den Ronald Reagans tale til at sende et anti-toldbudskab til amerikanerne. "CANADA SNØD OG BLEV FANGET" skrev Trump på sociale medier og kaldte Ontario-regeringens reklame for "FALSK" og "SVINDEL".

Bemærk, at Reagan kun anerkender told som "nødret", hvis en handelsaftale brydes. Ikke som magtmiddel i storpolitik.

Al frihandel er i realiteten varebytte, og en ubalance i handlen kan i det lange løb slet ikke forekomme. Ikke sådan, at der nødvendigvis kommer balance mellem alle lande hele tiden. Men således, at de mange mellemhandler i det lange løb gør, at handlen balancerer. Et langvarigt samlet handelsunderskud for et land er uholdbart og umuliggøres – der er ikke evig kredit fra den omgivende verden.

Kun, hvis der ikke er FRIhandel; men tvang med i spillet, kan man lukrere på andre – en tid i al fald. Netop forholdet til USA er et eksempel på en sådan ubalance. Dollaren er den internationale reservevaluta, der bruges i næsten al handel med råstoffer osv. (Såkaldt "dollardominans") Alle lande efterspørger derfor dollars og USA kan lade seddelpressen køre og købe "gratis" løs i udlandet. Det amerikanske handelsunderskud, som Trump raser over, har USA selv skabt. Men bemærk: selv dollardominans varer ikke evigt – dollaren mister værdi og USA kommer i bundløs gæld. Indtil 2. verdenskrig var der "pund-dominans" (UK) – pundet som international valuta kollapsede af de nævnte årsager. Frihandelen (=varebytte) ender med at sætte sig igennem.

Kære amerikanere: Premierminister Nakasone fra Japan besøger mig her i Det Hvide Hus i næste uge. Det er et vigtigt besøg…….de seneste uenigheder mellem vores to lande om handelsspørgsmålet vil stå højt på vores dagsorden. Som I måske har hørt, indførte jeg i sidste uge nye toldsatser på nogle japanske produkter som reaktion på Japans manglende evne til at overholde deres handelsaftale med os om elektroniske enheder - kaldet halvledere. Nu er det at indføre…. toldsatser eller handelsbarrierer…. skridt, som jeg er tilbageholdende med at tage. Og om et øjeblik vil jeg nævne de økonomiske grunde til dette: at sådanne handelsbarrierer i det lange løb skader enhver amerikansk arbejdstager og forbruger.

Men de japanske halvledere var et særligt tilfælde. Vi havde klare beviser for, at japanske virksomheder engagerede sig i urimelig handelspraksis, der overtrådte en aftale mellem Japan og USA. Vi forventer, at vores handelspartnere lever op til deres aftaler. Som jeg ofte har sagt: Vores forpligtelse til frihandel er også en forpligtelse til fair handel. Men…… da vi indførte disse toldsatser, forsøgte vi blot at håndtere et bestemt problem, ikke at starte en handelskrig. Så i næste uge vil jeg give premierminister Nakasone den samme besked: Vi ønsker at fortsætte med at samarbejde om handelsproblemer og ønsker meget gerne at ophæve disse handelsrestriktioner, så snart beviserne tillader det. Vi ønsker at gøre dette, fordi vi føler, at både Japan og USA har en forpligtelse til at fremme den velstand og økonomiske udvikling, som kun frihandel kan bringe.

Det budskab om frihandel er det samme, jeg overbragte til Canadas ledere for et par uger siden, og det blev varmt modtaget der. Faktisk er der over hele verden en voksende erkendelse af, at vejen til velstand for alle nationer er at afvise protektionistisk lovgivning og fremme fair og fri konkurrence. Der er solide historiske grunde til dette. For dem af os, der oplevede den store depression, er erindringen om den lidelse, den forårsagede, dyb og brændende.
Og i dag argumenterer mange økonomiske analytikere…. for, at lovgivning om høje toldsatser, der blev vedtaget i

den periode…..i høj grad forværrede depressionen og forhindrede økonomisk genopretning. Når nogen først siger: "Lad os indføre toldsatser på udenlandsk import", ser det ud til, at de gør det patriotiske ved at beskytte amerikanske produkter og arbejdspladser. Og nogle gange virker det i en kort periode - men kun i en kort periode. Det, der til sidst sker, er: For det første begynder de hjemlige industrier at stole på regeringens beskyttelse i form af høje toldsatser. De holder op med at konkurrere og holder op med at foretage de innovative ledelsesmæssige og teknologiske ændringer, de har brug for med henblik på succes på verdensmarkederne. Og så, mens alt dette foregår, sker der noget endnu værre. Høje toldsatser fører uundgåeligt til gengældelse fra udlandet og udløsning af voldsomme handelskrige. Resultatet er flere og flere toldsatser, højere og højere handelsbarrierer og mindre og mindre konkurrence.
Og så -på grund af de priser, der er kunstigt forhøjede af toldsatser, der subsidierer ineffektivitet og dårlig ledelse - holder folk op med at købe. Så sker det værste: Markeder skrumper og kollapser; virksomheder og industrier lukker ned; og millioner af mennesker mister deres job. Mindet om alt dette, der skete tilbage i trediverne, gjorde mig fast besluttet på, da jeg kom til Washington, at skåne det amerikanske folk for den protektionistiske lovgivning, der ødelægger velstand. Nu har det ikke altid været let. Der er dem i Kongressen, -ligesom der var tilbage i trediverne - der ønsker en hurtige politisk fordel. Og som vil risikere Amerikas velstand for en kortsigtet appel til en særlig interessegruppe, som glemmer, at mere end 5 millioner amerikanske job er direkte knyttet til udenlandsk eksportvirksomhed - og yderligere millioner er knyttet til import. Jeg har aldrig glemt disse job.

Og på handelsområdet har vi generelt klaret os godt. I visse udvalgte tilfælde, som f.eks. de japanske halvledere, har vi taget skridt til at stoppe urimelig praksis mod amerikanske produkter, men vi har stadig fastholdt vores grundlæggende, langsigtede forpligtelse til frihandel og økonomisk vækst. Så forud for mit møde med premierminister Nakasone (og det kommende økonomiske topmøde i Venedig) er det utrolig vigtigt ikke at begrænse en præsidents muligheder i sådanne handelsaftaler med udenlandske regeringer. Desværre forsøger nogle i Kongressen at gøre netop det. Jeg vil holde Jer informeret om denne farlige lovgivning, fordi det blot er endnu en form for protektionisme, og jeg har muligvis brug for jeres hjælp til at stoppe den. Husk, at amerikanske jobs og vækst står på spil.
Tak for at I lytter og Gud velsigne jer.

Frihandlens veje er også kulturens veje.
Den er således også vor kulturs medskaber.

To retstats-kommentarer til aktuelle forhold

v/ Thorkil Sohn.

Gratis børnehaver og vuggestuer

Nu foreslår Socialdemokratiet i København, at børnehaver og vuggestuer skal være gratis.
Også fordi det er så dyrt at bo i Kbh.

Hvad vil der ske, hvis forslaget gennemføres? Ja, da alle fordele i et område kapitaliseres i "boligpriserne", så vil de stige, så det bliver endnu dyrere overhovedet at få en plads til at sætte sin fod i noget, man kan kalde sit hjem.

Sådan er det med alle fordele. F.eks. et rentefald. Som enhver ejendomsmægler ved, så stiger "boligpriserne", når det sker. Og hvis man gjorde kollektiv transport gratis, vil det samme ske.
De hårdtarbejdende i nyttige jobs vil i længden intet vinde ved sådanne velmente – men uigennemtænkte – tiltag. Fordelen opsluges af yderligere boligudgifter.

Når "boligpriserne" er sat i gåseøjne, så skyldes det, at denne gængse betegnelse er forkert. Det er ikke "boligen", der stiger. Mursten og stikkontakter koster det samme i København som på Mors.
Det er jordrenten, der stiger. "Beliggenheden", som man vist siger nu om dage.

Kan man så gøre noget ved det, så vi alle kan få et hjem – et sted at være.
Ja; men så skal man sætte sig ind i georgisme og retsliberalisme.

Vor tids største gåde.

v/ Civilingeniør Per Møller Andersen.
Medlem af Retsforbundet.
NB. Debatindlægget er tidligere afvist af Berlingske Tidende.

Vi lever i en vidunderlig tid, aldrig har velstanden været større, aldrig har så mange fået en højere uddannelse og aldrig før har vi kunnet få hjælp fra kunstig intelligens.

På trods af dette, og mere til, er vi ikke i stand til at løse tidens største problem, manglen på 'betalbare' boliger til vore børn. Problemet er ikke nyt og forsøg på løsning mangfoldige.

Men har vi forstået problemets årsag eller tør vi blot ikke drage de rigtige konklusioner?

Mellem linjerne her og der ser vi en forståelse af problemet, bl.a. i Thomas Bernt Henriksens leder i Berlingske Tidende 21. august. 2025 - som svar på socialdemokraternes forslag om at fjerne bruger-betaling for børnehaver og vuggestuer?

"Det er lige før, at man kan beregne helt matematisk, hvor meget forslaget vil løfte de i forvejen tårnhøje københavnske boligpriser, når den månedlige besparelse på 3.210 kroner for et barn i børnehave, inklusive frokost, kan omsættes til husleje eller et solidt tilskud til en au pair fra et fjernt land.
Ved at bruge en af storbankernes låneberegnere når man frem til, at den månedlige besparelse betyder, at man kan byde næsten en million kroner mere for en bolig i København, hvis man tager et lån med kort rente."

På kort form står her, at boligpriserne bestemmes af 'rådighedsbeløbet', det beløb, som potentielle købere har tilbage, når alle faste udgifter er betalt.
Ja, det er en gammel sandhed, men har vi forstået, hvad det indebærer?

Hvorfor skal vi i samme avis læse: "Vi har aldrig været rigere. Pensionsformuerne bugner med de stigende aktiekurser. Boligpriserne er i hopla, og danskerne forventer yderligere prisstigninger," (Berlingske 24/10) og variationer over "Unge førstegangskøbere har vanskeligt ved at finde betalbare boliger."

Og nu kan vi så vente på, hvordan afskaffelse af El-afgiften vil indvirke på boligprisen.
Disse prisstigninger er, hvad vi over middagsbordet kalder "friværdi", samtidig med, at vi taler om betalbare boliger for vores børn og børnebørn.

Ovennævnte er indirekte årsager til prisstigninger. Men hvorfor skal vi også se forslag som disse:

- Statsstøttet boligopsparing for unge førstegangs-købere (Venstre – Jakob Ellemann)
- Anvendelse af opsparede pensionsmidler til udbetaling på boligen (CBS/Ramlau Hansen). Det er statsstøttet opsparing til køb af bolig.

- Nye 40-årige lån, som kan nedbringe den årlige ydelse på prioritetslånet. (Engel-Schmidt)

- Forlænget tilbagebetalingstid på studielån (Engel-Schmidt)

Som alle — hvis ovenstående citat er rigtigt — direkte fører til højere boligpriser. Alternativt til ændring af købergruppen.

Og så er der alle forslagene om huslejeloft, almene boliger, etc., som blot medfører, at andre skal betale.
Er det ikke på tide, at vi indser, at friværdi til de ældre og betalbare boliger til de unge er 2 uforenelige størrelser, og at de ikke kan eksistere samtidig?

Og at en mulig løsning er, at vi deler friværdien?

NB. Se gerne Pers hjemmeside www.grundskyld.dk

Mange københavnerne synes, at alle biler har ret til en parkeringsplads; samtidigt med at ikke alle mennesker har ret til et sted at være – et hjem.

Anmeldelse

TV-serie
“Den norske fattigdommen”

v/ redaktionen.

NRKs programleder Thomas Seltzers nye serie er meget omtalt i vort broderland. Serien stiller spørgsmålet: ”Hvordan er det at være fattig i verdens rigeste land.”

Serien har været omtalt af journalisten Thale Heidel Engelsen i ”Periskop”, et norsk medie, der taler udsatte børn og unges forhold. Og hvor netop den i Norge meget kendte Thomas Seltzer bliver interviewet.

Vort medlem Per Møller Andersen har skrevet til hende:
Der er intet nyt i denne udvikling; den er beskrevet for mange år siden af Henry George i bl.a. Progress and Poverty/Fremskridt og fattigdom.
Bogen findes på norsk - men nok kun i gammel udgave i oversættelse ved Viggo Ullmann.

Så kunne der måske komme lidt nye forslag på bordet. Og ikke kun de gammelkendte med mere hjælp til de udsatte.
Forslaget er jo velkendt i Norge og delvist forfægtet af fhv. finansminister Trygve Vedum.
Læs evt. Morgenbladet 10-16 februar 2023. Og *Landet som ble for rikt giver* også lidt info om dette, selvom Martin Bech Holte ikke helt har accepteret tanken.

I artiklen siger Seltzer bl.a.

Vårt hovedmål var å vise de menneskelige konsekvensene av fattigdom – som skam, dårlig helse og utenforskap – ikke å levere en politisk analyse av årsakene. Vi mener det er en viktig oppgave i seg selv å gi et ansikt til dem som sliter i et av verdens rikeste land, og å vise at det har oppstått noen dype sprekker i den norske samfunnsmodellen. Å foreslå løsninger er en oppgave for politikerne, men vi er glade for at serien vekker engasjement og håper debatten om løsninger fortsetter.

Og videre: «Veien til helvete er brolagt med gode intensjoner, som det heter. Og veien til trygdehelvete («velfærdsstatens helvede») er også brolagt med gode intensjoner, til en viss grad».

DA SELTZER IKKE ØNSKER AT ANVISE LØSNINGER; MEN HENVISER TIL ANDRE, HAR RETSFORBUNDET DERFOR SENDT DET NORSKE MEDIE ”PERISKOP” BOGEN «FREMSKRIDT OG FATTIGDOM» SOM EN JULEGAVE MED ØNSKE OM, AT SAGEN FØLGES OP.

I Norge er der nemlig betydelig mere lydhørhed for georgismen end i f.eks. Danmark. F.eks. er havets resurser, vandkraften og olien fælles ejendom ved lovgivning, inspireret af georgismen. Og flere politikere argumenterer for, at det også bør gælde jorden, f.eks. tidl. finansminister Trygve Slagsvold Vedum og andre fra ikke mindst Centerpartiet.

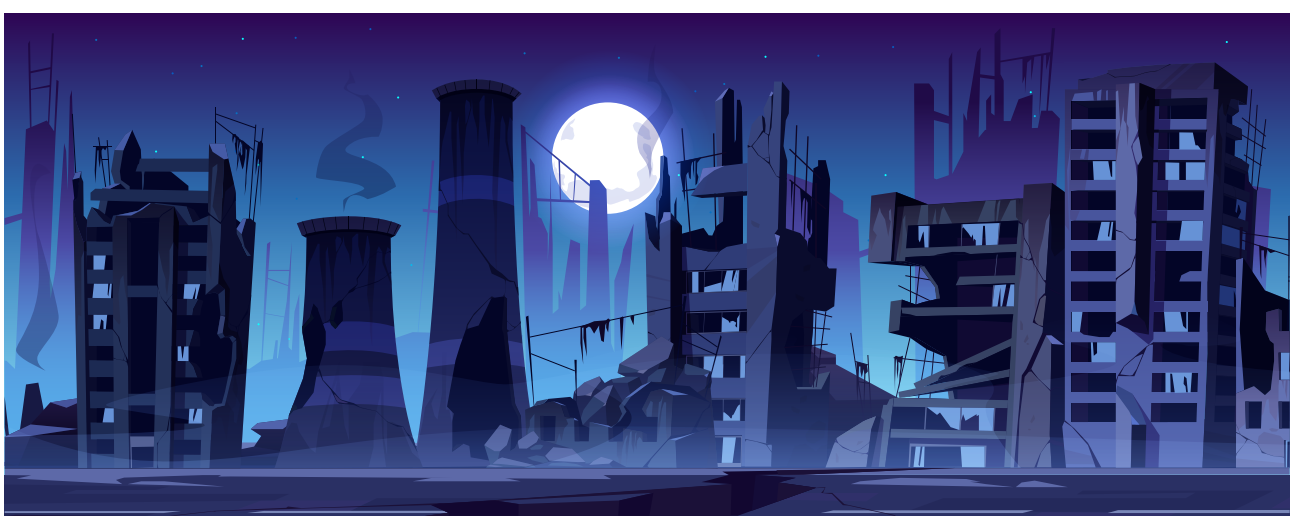

BOGANMELDELSE:

”Grundtvig som politiker” af Claus Bjørn – forlaget Anis.

v/ medlem af Retsforbundet pastor emeritus Ole Petersen (forkortet og let omarbejdet af redaktionen).

N. F. S. Grundtvig (1783 - 1872) er nok mest kendt som teolog, salmedigter og højskolemand; men han var f.eks. også politiker. Denne side af Grundtvigs liv og tanker er kun yderst sjældent blevet belyst – måske fordi han ikke tilsluttede sig nogen af datidens politiske partier og fløje, og derfor blev hans fremførte synspunkter for det meste nedstemt i Folketinget.

Med sin bog, ”Grundtvig som politiker”, kaster Claus Bjørn lys over denne lidt ukendte side af Grundtvig ved både at føre os ind i datidens politiske situation og ved i sidste del af sin bog at bringe flere af Grundtvigs betydningsfulde politiske taler, så vi nu om dage selv kan læse dem og danne vore egne meninger om Grundtvigs holdninger.

Omkring Grundlovens indførsel i 1848 var Grundtvig stærkt optaget af at udgive ugebladet ”Danskeren”. Dette ugeblad virkede som et talerør for Grundtvigs tanker om politiske forhold. F.eks. gik Grundtvig stærkt imod almindelig værnepligt, hvilket stort set ellers alle andre af datidens politikere gik ind for. Derimod talte han glødende for, at man som ”Dannemand” naturligt og frivilligt ville forsvare sit land og landsmænd/-kvinder.

Denne problemstilling er i disse dage igen aktuel med Ruslands invasion af og krig mod Ukraine!

Af og til blev andre politiske emner berørt, f.eks. artiklen om ”Herremænd og Bønder” fra 1849, som også bringes i bogen. Grundtvig understreger, at jorden ikke tilhører nogen enkeltperson, for, som han skriver **”…thi ethvert Folk er sit Fædernelands Grund-Eier …..og kan aldrig retmæssig ved nogen Lov tabe sin Eiendoms-Ret, saa det er kun Nytten og Brugen af Jorden, der retmæssig kan fordeles ved Lands-Loven og blive Gienstand for Kiøb og Salg, og disse Ting bør da ordnes ved Love, som har fælles Bedste for Øie”.**

I artiklen anes også Grundtvigs kristne syn på dét at være menneske. Han anså ethvert menneske for at være en selvstændig person, som hverken tilhørte staten, samfundet eller nogen anden; men som alene var ansvarlig over for Gud. Derfor bekæmpede Grundtvig for eksempel enhver tendens i datidens lovgivning, som gik ud på at ville række en økonomiske hjælpende hånd til trængende.
Umiddelbart kan en sådan lovgivning ellers synes at være næstekærlig; men Grundtvig mente, at den i sidste ende ville være det modsatte. Den ville medføre ufrihed, fordi den enkelte kom til at blive afhængig af vedblivende velfærdsydelser.
Igennem sine historiske studier havde Grundtvig desuden lært, at den, der har pengene og gerne vil hjælpe, ikke kan lade være med at blande sig i, hvordan støtten så anvendes, og også fremover vil bestemme, hvordan modtageren for eksempel skal tro, tænke og måde at leve på.
For Grundtvig består den personlige frihed i hævdelsen af den moralske ejendomsret til sin egen person, og hvad man med sine evner kan frembringe, med den begrænsning, at man ikke krænker andres tilsvarende moralske ejendomsret og at man har ret til det fulde udbytte af sit arbejde. Samfundsmæssigt skulle man altså være sin egen herre!

Disse tanker er også særdeles aktuelle nu om dage, hvor samfundet er ved at dele sig i to grupper. Dem, der ejer jord og fast ejendom, og de besiddelsesløse og lejerne.

Men Grundtvigs tanker fører social retfærdighed med sig, for de betyder, at alt, der ikke er personer, og hvad man selv har frembragt ved egen arbejdskraft, er der ingen, der har moralsk ret til, hvilket bl.a. så kommer til at gælde for naturværdierne: Jorden, luften og vandet.

På Grundtvigs tid var kapitalejer og jordejer oftest samme person (f.eks. herremændene), hvilket medførte, at når et arbejdsprodukt blev delt mellem kapitalejeren, jordejeren og arbejderen, så fik den person, der ejede jorden, altså to tredjedele af et arbejdsprodukt. Når en kapitalejer så kun kunne havde skøde på jorden, men ikke havde ret til at inddrive jordens værdi (f.eks. ved udlejning) til sig

selv, for nu skulle jordværdien tilfalde samfundets medlemmer, så blev kapitalejer og arbejder stillet lige, når et arbejdsprodukt skulle deles. En stor fordel for arbejderen/de jordløse i forhold til tidligere tankegang! – og vil også være det nu om dage!!

Læs Claus Bjørns bog "Grundtvig som politiker", for den indeholder virkelig meget stof til eftertanke – og ikke kun vedrørende forholdene på Grundtvigs tid, men sandelig også nutidens politiske forhold!

Herunder bringes et kort uddrag af Grundtvigs artikel *"HERREMÆND OG BØNDER I DANMARK",* bragt i "Danskeren"2. Aargang. Nr. 34". (S. 529-541) – i original sprogbrug.

"Det er nemlig ikke blot altid ubilligt, altsaa igrunden uretfærdigt, at Jorden, som vi alle skal leve af, falder i nogle faa Rigmænds eller Herremænds Hænder, saa hele det øvrige Folk maa leve af Haanden i Munden; men det er tillige nuomstunder, som man seer i andre Lande, reent ødelæggende, dels fordi baade Høje og Lave blive daglig mere egennyttige og haardhjertede, saa de søber kun daarlig Kaal med hverandre, og dels fordi der i Tidens Løb, især i de større Stæder og ved alle store Anstalter, fødes en flor Vrimmel, som man ……kalder „Proletarier", som sædvanlig ikke har Eiendom…."

"Man gaaer nemlig ud fra to Forudsætninger, som er lige falske og lige fordærvelige, den ene, at det kan være det samme, hvem der eier Jorden, naar den blot er fri Eiendom …….og den anden, at hvem der har lovlig thinglæst Skiøde paa et Jordbrug, har ogsaa fuld Eiendoms-Ret herover, om saa end hele Folket, paa nogle faa Herremænd nær, derved berøvedes deres Fæderneland".

"Hvad Juristerne kalde fuld Eiendoms-Ret, som man kan have over sine Penge, sine Klæder og sit Boskab, det har Ingen ……uden hele Folket over Jorden, som skal bære og føde dem…."

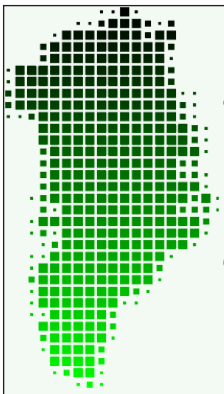

Det grønlandske folk er Grønlands rette grundejere

v/ redaktionen på opfordring af et medlem af Retsforbundet.

I et tidligere nummer af "Ret og Frihed" har vi skrevet om Grønlands unikke mulighed for at gennemføre en reform, som ikke blot er retfærdig; men også er et kæmpeskridt mod uafhængighed. Et skridt, som man kan tage her og nu – indenfor selvstyrets ramme. Som ikke koster noget og som sikrer, at private og firmaer ikke lukrerer på det grønlandske folks land.

Da al jord i forvejen er samfundets ejendom, er det en nærliggende mulighed at indføre georgisme – ved simpelthen at opkræve den fulde jordrente for de brugsrettigheder, som de offentlige myndigheder har udstedt og fremover udsteder til private personer og firmaer. Disse brugsrettigheder/arealtildelinger har jo en som regel arbejdsfri og skattefri værdi for de heldige, der får lov at få eneret på en del af det, alle grønlændere ejer.
Og beløbet skal naturligvis anvendes til at lette alle skatter og afgifter på løn, produktion og andet nyttig arbejde – arbejdets frugter bør jo tilfalde dem, der laver arbejdet og stiller kapitalen til produktionsapparatet til rådighed.

Vi har tidligere omtalt forslaget om at indføre fuld grundskyld i "Ret og Frihed" nr. 25 (der kan findes på Retsforbundets hjemmeside) og sendt det grønlandske medie «Sermitsiaq» og en række politikere i Grønland - uden nogen reaktion.

NB. Noget lignende gælder naturligvis naturresurserne i jorden, hvor man bør opkræve resurserenten – som der vist er lagt delvist op til i de udbud, der har været mht. mineraler osv. Heldigvis da. Så princippet om, at alle grønlændere er ejere af deres land er jo ikke ukendt. Også fiskeriområdet er interessant i forbindelse med opkrævning af resurseskyld hos dem, som får en eneret (f.eks. kvoter) til fiskene i havet, inden de er fanget

”Hvorfor betaler man ikke skat af boliggevinster ved salg?”

Af medlem af Retsforbundet og etnolog Gustaf Løvenlund.

Indlægget har været er oplæg til et af de samtalemøder, som afholdes i København.
(læs om kommende samtalemøder under ”Praktiske oplysninger - bagerst i dette blad).

Dette spørgsmål dukker ufravigeligt op igen og igen, når de grotesk stigende ”boligpriser” (dvs. beliggenhedspriser) i Hovedstaden er i vælten – og det kan da også forekomme både logisk og retfærdigt, at skatten betales, når sælger har penge på hånden, og at det ”kun” er gevinsten, der beskattes.

Lad os først tale om selve tidspunktet: At der beskattes ved salg. Dette har som sagt den fordel, at skatteyderen har en indkomst fra salget af ejendommen, der kan tages direkte fra. Ved løbende beskatning må skatteyderen betale med andre løbende indkomster.

Er der så nogle ulemper? Ja. Nationalbanken har selv oplistet en hel del ulemper i en publikation på engelsk, House price bubbles and the advantages of stabilising housing taxation (2016). Her et oversat uddrag:

- Modsat løbende boligskatter, der stiger og falder i takt med prisudviklingen, vil udsving i boligpriserne ikke dæmpes ved realisationsbeskatning – nærmere tværtimod.

- Der opstår indlåsningseffekter. Ejere, der står til en høj beskatning ved salg, vil ofte vælge at blive i deres hus i længere tid for dermed rentefrit at udskyde beskatningen (særligt hvis de har forhåbninger om, at skatten vil blive sænket). Det udmønter sig i lavere mobilitet og effektivitet på bolig- og arbejdsmarkedet. Det mere træge boligmarked vil ydermere presse boligpriserne opad.

- Det skaber administrative problemer, da man skal kunne fratrække forbedringer; og der kan opstå problemer med ”penge under bordet” for at holde den registrerede salgspris nede.

- Skattens usikkerhed svækker de offentlige finanser, og hvis den skal erstatte provenuet fra den nuværende boligbeskatning, må der nødvendigvis sættes en meget høj sats (som forstærker ovennævnte ulemper).

Samlet set vurderer Nationalbanken, at problemerne ved sådan en form for beskatning er alt for store. De afslutter med at skrive, at den mest passende form for beskatning er den boligbeskatning, der fandt sted før 2002 (før skattestoppet), hvor skatten stiger, når priserne stiger (og omvendt) – muligvis suppleret med en indefrysningsordning for pensionister og ejere med lav indkomst (sådan en har vi sidenhen fået).

De Økonomiske Råd har også blandet sig i denne debat. Den daværende overvismand, Peter Birch Sørensen, har skrevet en fremragende artikel, *Skat af boliggevinster ønskelig, hvis den opkræves løbende (2005).*
Heri forklarer han eksemplarisk bl.a. hvordan boliggevinster allerede beskattes vha. de løbende boligskatter (sådan som de fungerede før skattestoppet), hvilket er en meget mere hensigtsmæssig måde at gøre det på. Jeg kan varmt anbefale at læse denne artikel, som nemt kan findes ved søgning på nettet.

Sørensen nævner i øvrigt i samme ombæring, at grundskyld kapitaliseres fuldt ud i grundpriserne – dvs. at en højere sats alt andet lige sænker priserne, imens en lavere sats får dem til at stige – en almen økonomisk viden, der også senere blev påvist af DØRS i en empirisk undersøgelse fra 2017.

Endnu en ulempe ved realisationsbeskatning, som ikke nævnes af Nationalbanken eller DØRS, er den, at sådan en form for beskatning er meget nemmere for selskaber at undgå. De kan f.eks. blot placere deres ejendomme i et datterselskab og sælge dette i stedet. Det var netop årsagen til, at Socialdemokratiet sagde, de ville indføre løbende lagerbeskatning af selskabers ejendomsavancer (for at finansiere den såkaldte Arnepension). Det løfte løb de selvfølgelig fra, da de gik i regering med Venstre og Moderaterne – til stående bifald fra EjendomDanmark.

Der kan også nævnes store ejendomsbesiddere, som aldrig sælger nogle af deres ejendomme, men blot lever af det løbende afkast fra deres privatiserede jordrente – og som dermed slet ikke ville blive beskattet, hvis man gik over til beskatning ved salg. Et klassisk eksempel er givetvis godsejeren, men der findes utallige moderne varianter af denne type ejendomsbesidder.

Lad os nu tale lidt om beskatning af boliggevinster generelt. De løbende skatter på grundværdier rammer ikke kun "gevinsterne", dvs. grundværdistigninger siden køb. En stigning i grundskylden vil gøre indhug i den "gamle" jordrente, som allerede ved køb var kapitaliseret i prisen. Er det retfærdigt? Man kan også spørge omvendt: Et fald i grundskylden vil frit forære en større andel af jordrenten til ejeren, som dermed kapitaliseres i en højere pris. Begge dele er tydeligvis problematiske!

Det sidstnævnte løses ved for alt i verden at undgå boligskattestop, fastfrysning af vurderingerne og lignende. Det førstnævnte kunne løses ved en form for kompensation – men hvorvidt og hvordan er der delte meninger om.

Henry George dedikerede et helt kapitel i Fremskridt og Fattigdom til spørgsmålet om kompensation. Han kom frem til, at der slet ikke er grobund for at kompensere jordejere ved overgang til fuld grundskyld. Retten til jorden har jo aldrig i bund og grund været den enkelte jordejers – den har altid tilhørt hele landets befolkning. Dette står i modsætning til bl.a. John Stuart Mill, som, selvom han så mange af de samme problemer med privatiseret jordrente, mente, at man kun med rette kan inddrage de fremtidige stigninger, idet de nuværende ejere har disponeret ift. gældende forhold.

(Som sidebemærkning kan det nævnes, at vi i Danmark faktisk havde en såkaldt grundstigningsskyld mellem 1926 og 1965. Forestiller vi os, at vi havde indført fuld grundstigningsskyld for 100 eller blot 60 år siden, havde det svaret til, at langt størstedelen af jordrenten nu blev inddraget, idet grundværdierne er steget så meget siden).

Nyere tids tilhængere af Henry George har indset, at det trods alt er nødvendigt at kompensere nuværende ejere på en eller anden måde, når man vil indføre fuld grundskyld. Nødvendigheden har også trængt sig mere og mere på i takt med, at en langt større andel af befolkningen er blevet små jordbesiddere, samt at en meget stor del af det finansielle system og pensionskasserne er blevet bundet op på fast ejendom.
Men skal ejerne så kompenseres ud fra en vurdering af den nuværende markedspris eller f.eks. seneste salgspris justeret for inflation?

Det ville tage for meget spalteplads her at gennemgå de detaljerede forslag til kompensation og indføring af fuld grundskyld, der foreligger. De mest grundige forslag involverer bl.a. udstedelse af statsobligationer som kompensation – men det må være stof til fremtidige indlæg.

Jeg vil afslutte med følgende opsang fra overvismand Peter Birch Sørensen i ovennævnte artikel. Baggrunden er det såkaldte skattestop fra 2001, og Sørensen vidste ikke, at det ville blive meget værre senere, når ejendomsvurderingerne blev suspenderet og endnu mere af jordrenten spredtes gavmildt ud som gaveregn til de heldige ejere – alt imens fællesopgaverne i kommunerne forfalder, eller skatten på ærligt arbejde sættes op:

"Det tabte ejendomsskatteprovenu betyder alt andet lige, at skatterne på arbejdsindkomst bliver højere, end de ellers havde behøvet at være, hvilket hæmmer beskæftigelsen. År for år udhules provenuet (...) hvorved en stadig større andel af de samlede skatter må opkræves som indkomstskatter på arbejdskraft og kapital. Det er faktisk lige det modsatte, der er brug for i en verden, hvor arbejdskraft og kapital bliver stadigt mere mobile over landegrænserne og dermed stadigt vanskeligere at beskatte."

Se også graf næste side...

Kort opfølgende kommentar fra redaktionen om, hvorfor det eneste, der virker, er den løbende opkrævning af jordrenten (fuld grundskyld)

En løbende opkrævning af den fulde grundskyld kan betragtes som den variable betaling (den kan gå både op og ned), som beslaglægger præcist den til enhver tid værende fordel ved – som ejer af et jordareal – at have råderet/eneret over dette natur- og samfundsskabte gode. Altså en betaling for det monopol, der stilles til rådighed til privat brug af det samlede danske folk, der er landets rette jordejere.

Når det understreges, at den kan gå op og ned, skyldes det, at enhver "hændelse" ændrer på et steds beliggenhedsværdi. F.eks. øges jordrenten af samfundets fornuftige investeringer i infrastruktur, kultur, uddannelse osv., af den almindelige fremgang, f.eks. nye opfindelser, bedre moral, dygtigere arbejdsstyrke osv. og den falder, hvis kriminalitet og korruption kommer ud af kontrol, hvis skattetrykket øges, hvis vejret får amok osv. osv.

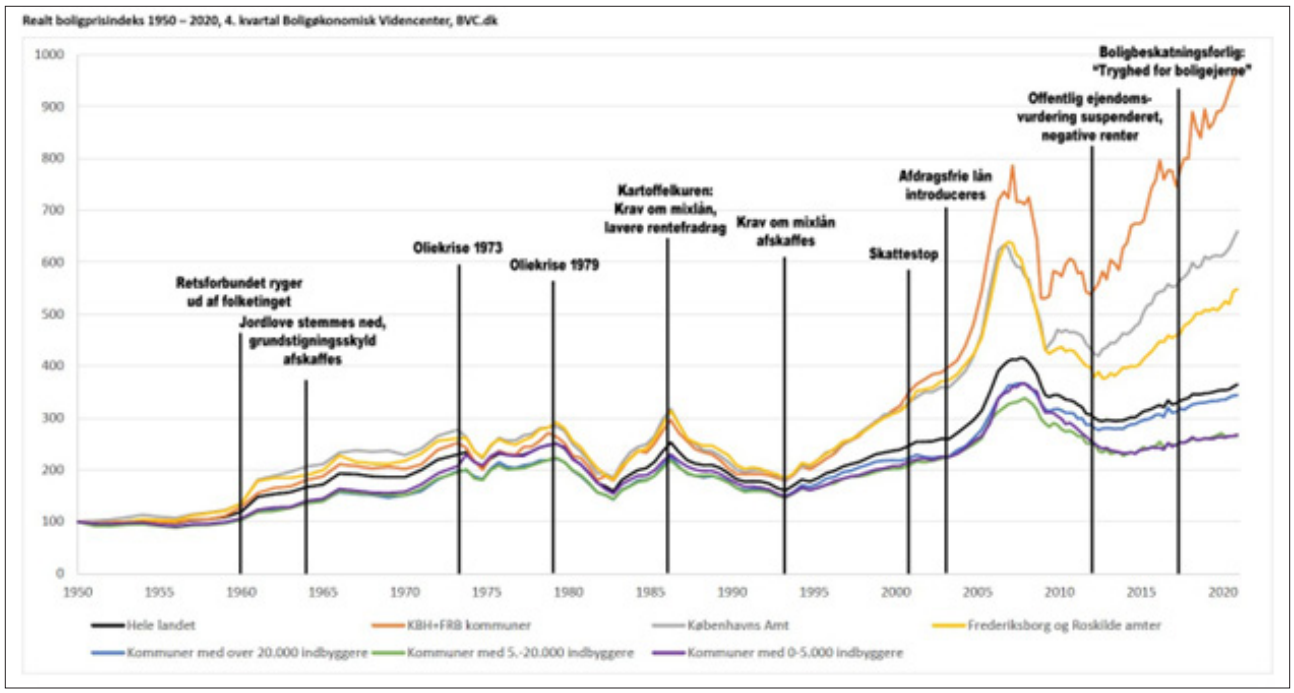

Jordrenten kan ikke overvæltes på forbrugerne (herunder på husleje, hvis stedet bruges til beboelse og den vil i øvrigt ligestille alle boligformer– ejerboliger, andelsboliger og almene og private udlejningsboliger)

Jordrente er nemlig en "tilegnelsesværdi" eller en merprofit, som kan "tjenes" udover den rimelige fortjeneste, der er ved almindelige forretningsdrift. Altså udover det, som kapitalrenten (dvs. investeringen i bygninger og driftsmidler) og arbejdslønnen kan opnå som indkomst i fri konkurrence. En sådan merprofit kan ikke lægges på priserne, de er som markedsloven fastsætter dem. Det er netop en MERPROFIT, som andre producenter ikke har. F.eks. pga. det større kundegrundlag – og dermed salg – som en forretning på Strøget eller en udlejningsejendom i Kbh. har; i forhold til en forretning eller en udlejer på Langeland. Eller en vindmølleejer har, hvis han får eneret på en vindomsust placering.

Ser du katten?

"At se katten" har længe været et slangudtryk for at få en forståelse af Henry Georges ideer.
Hvor stammer dette udtryk fra? Louis F. Post refererer i sin bog "The Prophet of San Francisco" (Profeten fra San Francisco) til en tale, holdt af dommer James G. Maguire til New Yorks Anti-Poverty Society (New Yorks anti-fattigdomskomite) i 1880'erne: "Jeg gik en dag langs Kearney Street i San Francisco, da jeg bemærkede en folkemængde foran et udstillingsvindue ... Jeg kastede selv et blik, men jeg så kun et dårligt billede af et uinteressant landskab. Da jeg vendte mig væk, fangede mit øje disse ord under billedet: 'Ser I katten?' ... Jeg talte til mængden. "Mine herrer, jeg ser ikke en kat på billedet; er der en kat der?" En person i mængden svarede: "Nej, der er ingen kat der. Her er en tosse, der siger, at han ser en kat i det, men det kan ingen af os andre. Så sagde "tossen: "Jeg siger jer, der er er en kat.....Det, I anser for et landskab, er intet andet end en kats omrids. Og I skal ikke at kalde en mand for en skør, fordi han kan se mere med sine øjne, end I kan med jeres."

Katten er - ligesom jordens rolle i økonomien - fuldstændig umiskendelig, når den først bliver klar. Ser I katten?

I næste nummer bringes et billede af katten for dem, der ikke bruger QR-koder.

Personlig frihed

Af cand.jur. Thorkil Sohn, sekretær i Retsforbundet.

Frihed er det bedste guld,
som sol bestråler over muld.

Da jeg var ung, var "personlig frihed" betragtet som noget af det mest betydningsfulde overhovedet.
Og der var en generel skepsis mod, at øvrigheden skulle "opdrage" folk og beskytte os "mod os selv".
Øvrighedens opgave var at gennemføre og sikre retfærdig lovgivning og vogte over de frihedsrettigheder, der var i Grundloven. Den almindelige mening var, at vi ikke kan påtvinge hinanden noget, bortset fra **at straffe handlinger**, som er uretmæssige og skader andre – dvs. strider mod principper om at "min frihed ender, hvor min næstes ret begynder".

I de senere årtier er staten blevet frækkere og frækkere i sine indgreb i vore personlige forhold. Og med "staten" mener jeg både vor regering og vore lovgivere; men også EU, som vi har givet fuldmagt til at bestemme – også i mange detailspørgsmål - på vore vegne.

Denne tendens skyldes også, at der i vort folk er sket et skred, der understøtter denne udvikling. Kort sagt, så har vi generelt bevæget os væk fra "frisind", der betyder, at jeg respekterer, at alle andre IKKE nødvendigvis skal leve på den måde, som jeg gør og mene det samme, som jeg mener/føler.

I stedet har vi bevæget os i retning af en gerningsretfærdighed, der betyder, at vi i højere grad alle sammen skal indordne os en særlig livsførelse, en bestemt moral og bestemte meninger, som et flertal (eller et højtråbende mindretal) mener er godt. Det giver sig udslag i, at staten påtager sig en mere opdragende rolle (f.eks. i Folkeskolen, gennem adfærdsregulerende lovgivning mv.) og i højere grad straffer "meninger" i stedet for handlinger. Ja, selv indenfor straffelovgivningen differentierer man voldsudøvelse, så f.eks. såkaldte "hadforbrydelser" straffes hårdere end "almindelig" vold. Som om en arm, brækket på en person pga. hans race eller seksualitet, er en mere strafværdig handling end hvis den "kun" brækkes, fordi en tyv vil have min mobiltelefon.

Som yderligere eksempler på den beskrevne tendens skal nævnes nogle få tilfælde:

- den tvungne fordeling af barselsorlov mellem far og mor, som EU har indført og som er et overgreb på familiens integritet.

- forslag om at fratage forældrene ansvaret for deres børns adgang til internettet (til deres eget bedste, "naturligvis" kan vi ikke betro det forældrene)

- mere og mere overvågning – baseret på generelle love og ikke på en domstols konkrete vurdering. Herunder også overvågning af vores adfærd på internettet. NB. Overvågning fører ofte til mere overvågning og til frygt og mistillid i stedet for tillid. Diktaturer er karakteriseret ved overvågning.

- bemyndigelse til forsvaret om at kunne omgå de love, andre skal følge for at få byggetilladelser mm.

- adgang til amerikanske soldater i Danmark, som ikke er undergivet dansk jurisdiktion

- I alt findes der - ifølge en optælling fra den juridiske tænketank Justitia - 268 undtagelser fra paragraf 72 og 73 i Grundloven, der handler om henholdsvis boligens og ejendommens ukrænkelighed. De undtagelser bruger staten årligt cirka 100.000 gange for at få adgang til privat grund og i visse tilfælde også til boligen uden en dommerkendelse og i cirka 80 procent af tilfældene også uden varsel.

- Bankerne er forpligtede til iht. hvidvaskregler at indhente Id og en masse andre oplysninger om kontohaverne, selv ganske små foreninger og småkunder.

Desuden opstår der - efterhånden som staten opkræver og omfordeler en stadig større del af arbejdets frugter i form af skatter og afgifter på løn og produktion – et stadig stigende behov for sociale ydelser. Altså en socialliberal velfærdsstat. En samfundsform, der – trods de bedste intentioner – ikke bare hjælper dem, der pga. uforskyldte forhold har behov. Men i sig selv skaber en større og større gruppe, der ikke kan klare sig selv. Misforstå mig ikke – denne gruppe er skam uskyldige ofre, bare ikke for fysisk og psykisk sygdom og andet, som "staten" ikke gøre for. Nej, de er uskyldige

ofre for et system. Jeg kender flere på overførsel, som sagtens kunne klare sig selv. De kan bare ikke klare kravene på arbejdsmarkedet, der er enorme på grund af de skyhøje lønninger. Skyhøje – bl.a. fordi en ansat kun kan arbejde for sin arbejdsgiver hver anden time – den øvrige tid arbejder han for staten.

Alt dette bevirker, at behovet for "velfærd" naturligvis stiger – ligesom flere og flere må ansættes i den offentlige social- og velfærdssektor. Og skatterne må følge med. Det gør ondt værre og værre – forskellen mellem at være på overførsel og i lavere lønnede jobs bliver for lille. Og så må der indsættes en "stasi-lignende" kontrol og overvågning af de folk, der får sociale ydelser. I sig selv et angreb på den personlige frihed.

Staten fylder med andre ord mere og mere – hvilket også har en tendens til at gør den mere og mere magtfuldkommen. Hvilket bl.a. viser sig i en række klare lovbrud, f.eks.

- aflivningen af mink uden lovgrundlag.
- et par opsigtsvækkende højesteretsdomme (tak, Højesteret), hvor staten underkendes, f.eks. vedr. sagen mod tidl. efterretningschef Lars Findsen og vedr. Amhed Samsam, som efterretningstjenesten ikke ville indrømme var agent for dem. Og derfor fejlagtigt blev dømt for at støtte islamisk stat. Endelig Inger Støjbergs melding som minister om, at der bør sagsbehandler på ulovlig vis. PS. Der tages fra min side ikke stilling til, om det var rimeligt/fornuftigt at sætte ind mod barnebrude – det kan der siges meget godt om. Men sagen er, at Inger Støjberg i stedet burde have sagt, at "enten skal vi have en ny lov eller en ny minister". Det ville også have tvunget de øvrige partier til at forholde sig til sagen moralsk og ikke kun juridisk. Noget lignende burde Ninn Hansen have gjort i den såkaldte "Tamilsag", hvor han godkendte en retsstridig praksis vedr. familiesammenføring. I begge tilfælde minder ulovlighederne om "minksagen", der IKKE kom for Højesteret. Og det er statsministeren nok heldig med.

Alt i alt er der behov for at besinde sig på, at staten skal være moralsk og ikke bare praktisk. Retssikkerhed SKAL være besværligt.

Citat fra medlem af Folketinget Theresa Scavenius.

Det er bedre, at trangen til frihed tager livet af loven, end at loven tager livet af friheden.

Skulpturerne på Dalum Landbrugsskole

v/ redaktionen.

Jakob E. Lange (1864-1941) var havebrugskandidat og omkring århundredeskiftet lærer på Dalum Landbrugsskole. Senere blev han forstander på en husmandskole på Fyn. Han var en ivrig georgist og oversatte flere af Henry Georges bøger til dansk. Og var i øvrigt far til den senere kendte politiker Morten Lange.
Jakob E. Lange var bagmanden bag de to skulpturer, der stadig kan ses på Dalum Landbrugsskole – dengang skolen var et kraftcenter for georgisme i Danmark.

Den ene skulptur er en buste af Henry George af Carl Rohl-Smith. Der findes to gispafstøbninger på Henry George Biblioteket, som kan lånes efter aftale med Per Møller Andersen, pma@grundskyld.dk

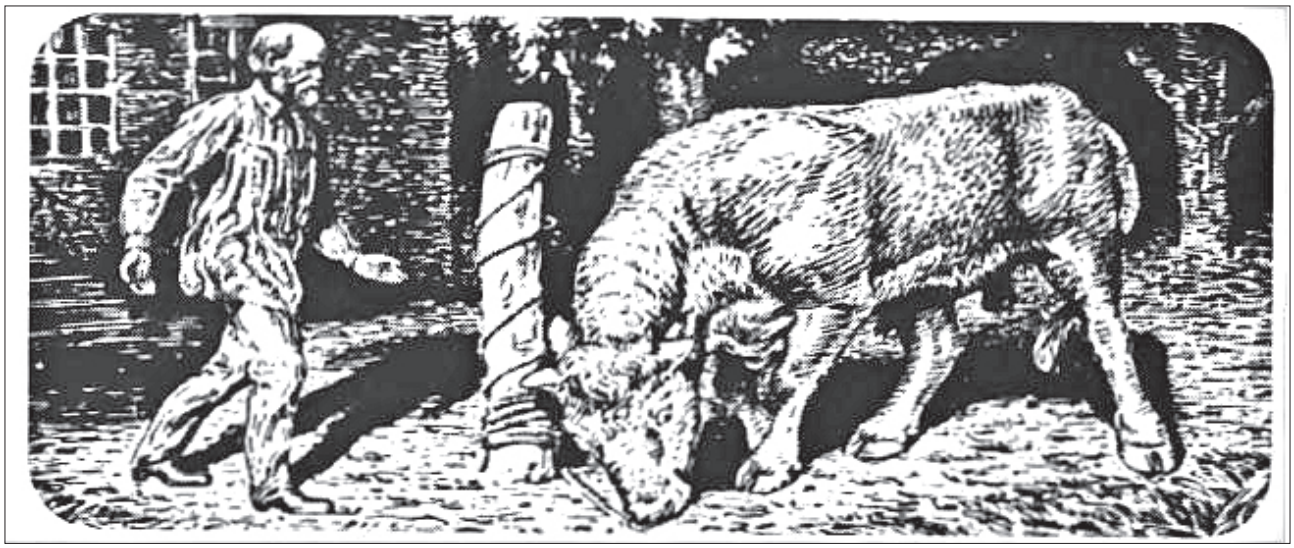

Den anden skulptur er en frise af "Tyren", der blandt georgister er et sindbillede på den uret, som man ikke kan komme til livs ved hovedløst oprør mod de givne omstændigheder; men kun gennem oplysning og deraf følgende fornuftig handling.
Se herom tegning og tekst.

Hvem er "tyrens" kunstner?
– vi modtager gerne information herom.

Tæt uden for det vindue, som jeg sidder ved og skriver, står der en stor tyr tøjret ved en ring i næsen. Idet den græsser, går den rundt og atter rundt, og har derved snoet tøjret om tøjrpælen. Nu står den som en lænket fange og pines ved synet af det dejlige græs, som den ikke kan nå; den kan ikke engang slå med hovedet og jage de fluer væk, som samler sig på dens bov. Af og til prøver den på at komme løs, men forgæves; så brøler den ynkeligt og hengiver sig derpå stille til sin usle skæbne.

Denne tyr, billedet på den vældige kraft, der lider nød med overflod lige for øjnene og hjælpeløst må lade sig udsuge af svagere skabninger, bare fordi den ikke er klog nok til at indse, hvorledes den kunne komme fri, synes mig et billede på den arbejdende menneskehed. I alle lande ser man, at de mennesker, som ved deres slid og slæb skaber rigdommene, knuges af fattigdom, og medens den fremadskridende civilisation stadig åbner videre udsyn og vækker nye ønsker, holdes arbejderne nede ved de dyriske fornødenheders lavmål. I bitter følelse af, at de lider uret, og at de er skabt til noget bedre end dette snævre liv, bryder også de til tider rasende på. Men så længe de ikke søger tilbage til ondets årsag, så længe de ikke indser, hvorledes de er lænkede, og hvorledes de kan komme fri, så længe vil deres anstrengelser og deres brøl være lige så virkningsløse som tyrens. Ja, mere! Jeg går nu ud og driver tyren således tilbage, at den vikler tøjret af pælen; men hvem skulle vel frigøre menneskene? Så længe de ikke bruger den forstand, der er dem givet, er der intet at stille op. For dem er der intet særligt forsyn.

Henry Georges indledning til
"Beskyttelse eller frihandel?"

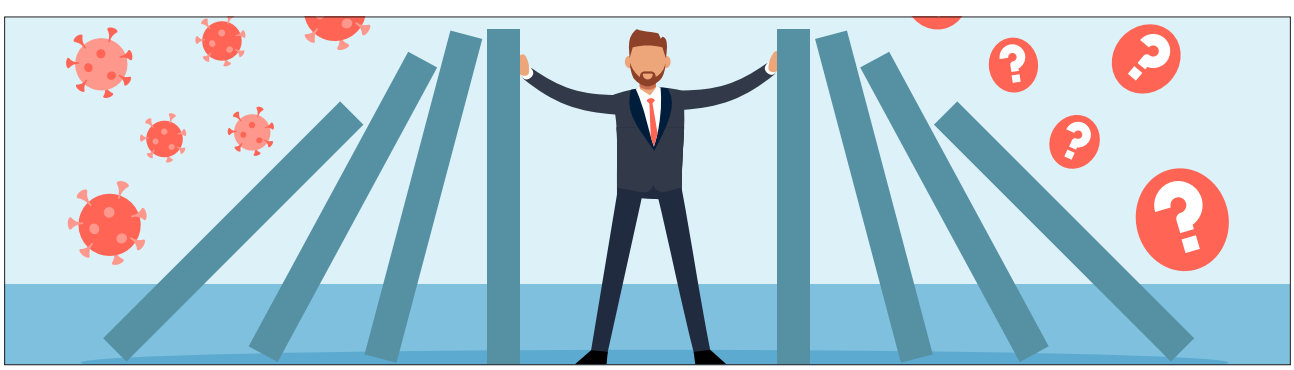

Axel Dam (1868-1936)

v/ redaktionen.

Axel Dam er en af de betydelige gamle retstatsmænd. Han var ven med den førende danske retsfilosof Severin Christensen, som han kendte helt tilbage fra sin gymnasietid i Rønne i 1880èrne. Han startede sit voksenliv som lærer på realskole og senere på seminarium. Og blev i 1912 dr.phil. på baggrund af en pædagogisk afhandling.

Interessen for pædagogik styrkedes især, da han blev ansat ved "Det danske Selskabs Skole", der dengang var en af landets allermest progressive skoler. Her traf han i øvrigt en anden retstatstænker, nemlig Christian Lambek (som Retsforbundet kan takke – ikke kun for hans tanker – men også fordi hans efterladte arv den dag i dag er en væsentlig del af Retsforbundets bundne kapital).

Axel Dam var altså tidligt optaget af georgisme og retsmoral. Han udgav (i samarbejde med især Lambek og Sev. Christensen) flere skrifter, et tidsskrift og stiftede i 1916 Retsdemokratisk Forbund, der blev en forløber for Retsforbundet, som han blev medstifter af i 1919.

I 1926 blev han valgt til folketingsmand for Venstre – dengang stillede mange retstatsfolk op for andre partier. Men fra 1929 og til sin død var han valgt for Retsforbundet.

Når vi her denne gang omtaler Axel Dam, skyldes det især, at han – på pædagogisk vis – lavede nedenstående pamflet i et forsøg på at beskrive Retsforbundets ideer kort. Og fordi dette forsøg i netop dette nummer er genstand for en opfølgning vi vor rubrik Kaffekanden, se artikel side 3

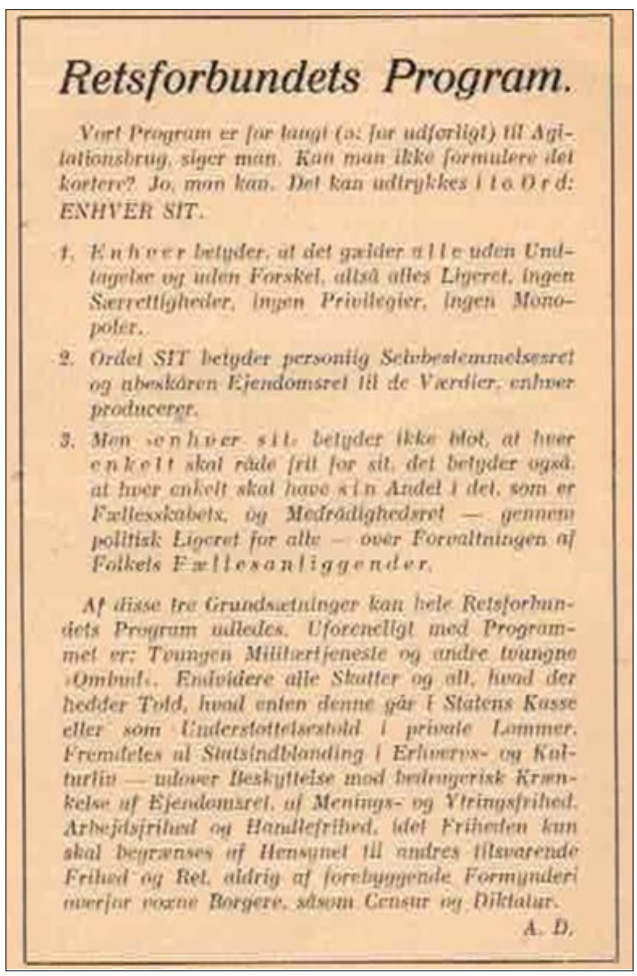

Retsforbundets Program.

Vort Program er for langt (o: for udførligt) til Agitationsbrug, siger man. Kan man ikke formulere det kortere? Jo, man kan. Det kan udtrykkes i to Ord: ENHVER SIT.

1. *Enhver betyder, at det gælder alle uden Undtagelse og uden Forskel, altså alles Ligeret, ingen Særrettigheder, ingen Privilegier, ingen Monopoler.*
2. *Ordet SIT betyder personlig Selvbestemmelsesret og ubeskåren Ejendomsret til de Værdier, enhver producerer.*
3. *Men »enhver sit« betyder ikke blot, at hver enkelt skal råde frit for sit, det betyder også, at hver enkelt skal have sin Andel i det, som er Fællesskabets, og Medrådighedsret — gennem politisk Ligeret for alle — over Forvaltningen af Folkets Fællesanliggender.*

Af disse tre Grundsætninger kan hele Retsforbundets Program udledes. Uforeneligt med Programmet er: Tvungen Militærtjeneste og andre tvungne »Ombud«. Endvidere alle Skatter og alt, hvad der hedder Told, hvad enten denne går i Statens Kasse eller som Understøttelsestold i private Lommer. Fremdeles al Statsindblanding i Erhvervs- og Kulturliv — udover Beskyttelse mod brøleugerisk Krænkelse af Ejendomsret, af Menings- og Ytringsfrihed, Arbejdsfrihed og Handlefrihed, idet Friheden kun skal begrænses af Hensynet til andres tilsvarende Frihed og Ret, aldrig af forebyggende Formynderi overfor voxne Borgere, såsom Censur og Diktatur.

A. D.

Korte citater fra avisartikler mv.

v/ redaktionen, hvis kommentarer er anført i kursiv

Journalist Lars From skriver i "Finans" 7. aug. 25 under overskriften **"Køb et enkelt hus i Egå** (Århus, red.) **eller en hel landsby i Vestjylland** (landsbyen Sandet 30 km syd for Herning, red.)" Ejendomsmægler Thomas Bo Jensen siger i artiklen bl.a. om et hus i Risskov, solgt til 42 mill. kr.: **"Det er helt vildt"** Og han giver også forklaringen: **"Man kan lave om på huse; men man kan ikke flytte dem."**

Og ja, det sidste citat er jo jordrenteloven i kort form. At det overhovedet er et problem, synes ikke at gå op for hverken journalist eller ejendomsmægler? Og da slet ikke, at det kunne føre til overvejelser over, hvem der dybest set ejer Danmarks jord.

Privatøkonomisk analytiker ved Jyllands Posten Nicolai Bøttkjær skriver d. 4. aug. 2025 bl.a. **"På Islands Brygge** (København, red.) **skal du være ved muffen…."** og videre: **"Her er det dyrt, hipt og populært og så er der stort set intet til salg."** Og **"Siden nytår er lejlighedspriserne i København steget 10,4 Pct."**
I artiklen anføres dog et "problem", nemlig at **"….prisniveauet gør Islands Brygge mindre oplagt som et….forældrekøbsområde".**

Tørre konstateringer af fakta – og det er så det.

Boligøkonom i Jyske Bank Mikkel Høegh skriver i Jyllands Posten 7. nov. 2025 – som en af de få – om de problemer og løsninger, som den boligpolitiske debat handler om. Og anfører – helt rigtigt – at mange løsninger ligger på det landspolitiske niveau. Et varmt emne er **"billige, betalbare boliger. I takt med at byggeomkostninger, jordpriser og renter er steget, er byggeriet af nye boliger blevet dyrere."** Det afvises, at "huslejeloft" o. lign. tiltag hjælper. **"En lavere husleje…giver anledning til, at efterspørgslen stiger. Indfører man således en husleje……der er mindre end markedslejen, vil der opstå kø for at få en af disse boliger."**

Mikkel Høegh ser dog problemerne og – endnu vigtigere – problemerne med løsningsforslagene. Men kommer egentlig ikke videre, hvilket efterlader et indtryk af, at løsningen ikke findes. Se i øvrigt artikel side 10 i dette blad.
NB. Mikkel Høegh: Høje renter øger blot bygge-omkostningerne en lille smule (byggelånsrenter). Rentestigninger bevirker generelt ikke stigende, men faldende "boligpriserne" – og den "faldende" virkning er den egentlige hovedvirkning. På den måde virker rentestigninger på samme måde som grundskyldsstigninger.

Birthe Pedersen skriver i Kristeligt Dagblad 1. nov. 2025 bl.a. **"Unges adgang til boligmarkedet er blev et politisk eksplosivt tema i de fleste europæiske lande, hvor det nærer vreden med de etablerede partier."** Hun henviser i øvrigt til, at EU-kommissær Dan Jørgensen skal fremlægge en plan for betalbare boliger. Men efter at have talt om, at boligpolitik og boligbyggeri er blevet nedprioriteret i årtier, slutter Birthe Pedersen med at citere Bent Madsen, direktør i "Danske Almene boliger": **"EU kan….sende et signal. Det er de nationale regeringer, der skal handle"**

Igen en artikel, der diagnosticerer problemet uden rigtig at anvise andre løsninger, at nogen må "handle"

Tidligere overvismand Chr. Sørensen skriver i Kristeligt Dagblad d. 19. nov. 2025 bl.a. **"Udviklingen på boligmarkedet……har bevirket, at blandt andet unge har fået meget svært ved at få adgang til ikke mindst ejerboligmarkedet….især i hovedstadsområdet."**
I øvrigt peger Chr. Sørensen især på den omlægning af realkreditten, som Folketinget gennemførte i 2010. som en årsag. Her blev det besluttet, at ikke bare ejendommens værdi skulle være sikkerhed for lån; men også den personlige kreditværdighed – et brud med det unikke danske system, der har fungeret i langt over 100 år. Denne "reform" gør det sværere for unge (og også en del ældre) at få lån og dermed adgang til en bolig.
Noget lignende skriver Chr. Sørensen i øvrigt i Avisen Danmark d. 24. aug. 2025, hvor det tillige anføres, at kravet om kreditværdighed hindrer en række ældre i

at få fingre i deres friværdi – uden at de tvinges til at sælge med de personlige følger, det har.

Ja, naturligvis gør de nye lånekrav det sværere for unge at få lån. Og for ældre at udnytte deres friværdi. Men kritikken adresserer ikke rigtigt hovedproblemet – at "boligpriserne" (det er altså jordpriserne!!) eksploderer. I virkeligheden vil en lettere adgang til lån øge den "dynamo" – på lignende måde som et rentefald, der også gør lånefinansiering mulig for flere.

Desuden skriver Chr. Sørensen sit resume af "Rapport om boligbeskatning og ulighed" bl. a.
"De nuværende boligbeskatningsregler, som trådte I kraft fra 2024 efter de hovedretningslinjer, der blev aftalt med Boligskatteforliget af 2. maj 2017, kunne være gjort langt mere omfordelende…… og bremse den ulighedsdynamo, der udgår fra den voldsomme stigning i boligpriserne i især de store byer og herunder primært hovedstadsområdet, hvis befolkningen ønsker det."

Chr. Sørensen har støttet et borgerforslag FT-20298 - En mere progressiv skala for ejendomsværdibeskatning – en hovedvej til større personlig og regional lighed.

Her adresseres selve kernen af problemet mere direkte end i de første to indlæg af Chr. Sørensen. Alene det, at ejendomsværdibeskatning er "løbende" (dvs. at den aktuelle værdi) er en fordel – sammenlignet med beskatning af fortjenesten ved salg. Men – set med retstatsbriller – har en ejendomsværdibeskatning den hage, at også bygningerne beskattes. Og i forslaget – også den hage – at den er "progressiv", så man altså bliver "uens" beskattet. Retsforbundet ønsker, at der skal betales den fulde grundskyld (beliggenheds-lejeværdi, kan man måske kalde det?) af alle uden undtagelse.

Europakorrespondent Carolina Kamil fra Jyllands-Posten har i "Indblik" 5. okt. 2025 en artikel om "Den europæiske boligkrise", hvor hun taler med en række aktivister i bla. Amsterdam under overskriften og underteksten:
"Fuck boligmarkedet!" Priserne stiger, og uligheden eksploderer. Hvorfor stopper ingen det her?

Det er ikke kun i København. Boligmarkedet i hele Europa er blevet vanvittigt……Jeg rejste til frontlinjen – Amsterdam – hvor unge bz'ere igen flytter ind i rigmænds tomme huse. Det er kun begyndelsen.

Vi kan citere lidt af, hvad de fortvivlede unge siger: **"Jeg vil have det til at eksplodere. Jeg er så træt"** (har flyttet ti gange i løbet af kort tid) Og **"systemet er i stykker"** (en ung BZer) Og **"Det er et fucking mareridt"** (mangeårig boligaktivist)

Vi forstår de unges desperation – hver gang en besat ejendom ryddes af politiet, bliver en ny besat- som de beskrives i artiklen. Men når folk er ude for forhold, som de ikke længere kan leve med; men som de ikke forstår årsagerne til, vil "uvidenhed blive lidenskabernes leder". Fortvivlelsens selvhjælp ved vold er ikke en holdbar løsning – men den kan i det lange løb kun undgås, hvis befolkning og politikere indser uretten og løsningsmuligheden – og tør og vil handle derefter.

Desuden skriver - professor emeritus Hans Skifter Andersen i et gammelt opslag på "Altinget - (i øvrigt fulgt op af et indlæg i Politikken 3. dec. 2025): **"Uden en ny jordpolitik og strammere regulering af huslejer vil boligproblemerne fortsætte, uanset hvor meget man forsøger at justere markedet".**

Og videre.
"Stigende boligpriser er det samme som stigende jordpriser. Jord er en uerstattelig ressource, og stigende jordværdier betyder, at vores efterkommere skal betale mere for at bruge den. Forskning om dannelsen af priser på jord har vist, at de stiger meget let ved stigende efterspørgsel, men har sværere ved at falde igen. Der er en tendens til, at kortsigtede prisstigninger på jord og boliger let bliver permanente, især i vækstområder."

Her nærmer vi os efter Retsforbundets opfattelse selve kernen i miseren. Tak for dette indlæg.

Og i Altinget d. 7. okt. 2025 finder vi overskriften: Ung hjemløs: **Jeg hverken drikker eller tager stoffer – men de høje boligpriser tvinger mig til at bo på herberg.**

Flere og flere unge ender på venners sofaer eller på et herberg, og det er ikke, fordi de mangler vilje. De ender i hjemløshed, fordi boligmarkedet er for dyrt, skriver Alvin Lindø, der selv bor på et herberg. Jeg er 26 år og hjemløs. Jeg drikker ikke, tager ikke stoffer og har i flere år passet et fuldtidsarbejde i et eventbureau. Alligevel bor jeg på et herberg, fordi jeg ikke har råd til en lejlighed i København.

Det menes mellem 700 og 800 unge i alderen 18 til 29 år i hjemløshed. Kontanthjælpsmodtagere udgør den største gruppe, men også unge på førtidspension, SU eller med lønindkomst er blandt de berørte. På Boligportal.dk er den billigste étværelses lejlighed i København opført til 8.200 kroner om måneden for blot 28 kvadratmeter – et beløb, der ligger langt over grundsatsen for kontanthjælp.

Og ganske som i juleevangeliet er der endda ikke altid plads i herberget. Og der kommer ingen med guld, røgelse og myrraskær.

Fra "Byens ejendom" 27. okt. 2025 ses overskriften: **Nu stiger ejendomspriserne langs 28 km letbane ved København**

Den 28 km letbane rundt om København åbner nu efter 8 års bygge- og anlægsarbejder. Fra at have været en belastning vil det nu blive et argument der løfter boligpriser og kontorer på strækningen med 29 stationer fra Ishøj til Lyngby.

Knap 10 mia. skattekroner kostede letbanen – den værdi, som samfundet derved har skabt, går nu i private lommer.

Summa Summarum: Stift familie, skaf Jer to nyttige jobs som f.eks. rengøringsassistent og vejarbejder, pas det trofast i 45 år, betal enhver sit og skatten med glæde, opdrag Jeres børn til hæderlige mennesker, bo til leje OG BLIV SNYDT.

(Stats)magtens begrænsning

Udsagn og citater, modtaget fra medlem af Retsforbundet ingeniør Brian Jaminson.

Mennesket udnytter mennesket under kapitalismen. Under kommunismen er det lige omvendt.

J.K. Galbraith

Hvert af disse to defekte politiske systemer giver argumenterne for det andet defekte system.

Under socialismen er vi til for staten.
Under kapitalismen eksisterer vi for virksomheder.
Hvor meget bedre ville det være, hvis vi kunne eksistere for os selv.
Endnu bedre, hvis vi kunne eksistere for hinanden.

Magt har tendens til at korrumpere, absolut magt korrumperer absolut. Store mænd er næsten altid onde mænd.

Lord Acton

Alle politiske liv, medmindre de afskæres i midt i strømmen på et lykkeligt tidspunkt, ender med fiasko, fordi det er karakteren af politik og menneskelige anliggender.

Enoch Powell

Jeg hader regeringer. Jeg hader magt. Jeg tror, at menneskets eksistens, for så vidt han opnår noget, er at modstå magt, minimere magt, at udtænke samfundssystemer, hvor magt udøves mindst.

Malcolm Muggerage

Kan ses på YouTube
https://www.youtube.com/watch?v=Tu4JHMEoC6I

Kuren mod demokratiets mangler er endnu mere demokrati. Oprindelsen er usikker, men det reducerer ikke dens gyldighed.

Der er et voksende antal beviser, der tyder på, at magtafhængighed ligner andre afhængigheder såsom ludomani. Køres verden af den umættelig trang af meget lille antal magtsyge mennesker til deres næste dopamin-rush?

Hvorfor tillader vi os at blive domineret af disse selvoptagede mennesker, der er besat af deres egen betydning og er overbeviste om deres ufejlbarlighed og uundværlighed?

Når arbejdsløn og produktion ikke længere kan betale skyhøje jordrenter, kommer der et kollaps Bliver det i 2026?

v/ redaktionen.

Ejendomsmarkedets kollaps er en tilbagevendende begivenhed, som udløser store kriser med mellemrum. Dette kollaps forplanter sig nemlig lynhurtig til finanssektoren, hvis udlån i fast ejendom pludselig må skrives på tabskontoen. Nød og elendighed følger, indtil jordrenten er sunket til et niveau, hvor "livet" kan genoptages. Og så starter karussellen igen.

Den engelske georgist Fred Harrison forudsagde præcist de globale recessioner i 1992 og 2008 flere år før det skete. Forudsigelsen om 1992-krisen kom i 1983 in bogen "The Power in the Land." Og forudsigelsen om 2008 kom i 1997 i bogen "The Chaos Makers". Bogen "Boom Bost" i 2010 indeholder forudsigelsen om 2026.
Og Harrison kom ALDRIG med andre forudsigelser. Han indrømmer, at dommedagstrusler er der nok af. Og økonomer (som regeringer og politikere lytter til) forudsiger kriser og kollaps hele tiden. Ofte baseret på tilfældige symptomer eller udsving i kurser osv. Lejlighedsvis har det ret – ligesom et ur, der er gået i stå, passer nøjagtigt to gange i døgnet.

Nu siger Harrison altså, at vi er låst fast i en ny cyklus. Med hans egne ord: **"Beviserne ligger i rytmen af jordmarkedet. Vi har set dette i 200 år, og vi er på vej mod den samme katastrofale afslutning næste år." Og "Kanariefuglen i kulminen er jordprisen":**

Han argumenterer altså for, at spekulative jordværdier, ikke aktiemarkeder, er den sande indikator for en økonomi på randen af katastrofe. Og Fred Harrison uddyber: **"Politikere er fanget af et system, de ikke vil reformere"**
Harrison hævder, at regeringer er magtesløse over for dette, netop fordi de nægter at tage fat på roden til problemet: privat udnyttelse af økonomisk leje fra jord og ressourcer.

Redaktionen ved ikke, om Harrison får ret endnu engang. Det kan jo kikse – selv for en fremragende økonomisk teoretiker. Især måske fordi de igangværende krige har en tendens til få økonomien til at "blomstre" (undskyld udtrykket) ekstra meget, så produktionen (af bl.a. våben) gør, at jordrenten kan vokse lidt mere, end Harrison tror? Før den bliver for høj og kollapser.

Men at jordrenten stiger indtil den når et niveau, hvor den er så høj, at arbejde og produktion ikke lønner sig, er uomtvisteligt. Og så giver "jordværdi-dæmningen" efter og ødelæggende flodbølger ruller ind over os alle.

Men vurder selv Harrison. Du finder hans kanal på YouTube ved at søge "Fred Harrison". Den er naturligvis på engelsk. Men hos Retsforbundet kan du købe hans bog "Sølvkuglen" på dansk – se bagerst i dette nummer af "Ret og Frihed".

Nogle små notater, rettelser og svar på spørgsmål

v/ redaktionen

BERIGTIGELSE

Vi har modtaget flg. berigtigelse fra lektor Rolf Lyneborg Lund vedr. en omtale i "Ret og Frihed" nr. 26 af et interview med ham i Avisen Danmark. Hertil anfører redaktionen, at nok omtales den ulighed, som opstår pga. boligprisstigninger, men der gives ingen forslag til løsning af problemet.

Kære redaktion.
Mange tak for fremsendte og for omtalen. Mit navn er dog Rolf og ikke Rune. Jeg kan samtidig undres over, at referencen kort er, at jeg ikke har noget løsningforslag - jeg har egentlig flere forslag til løsninger men dette var ikke interviewets formål og er derfor ikke tilføjet. Jeg går ud fra, at der sikkert refereres til, at jeg, i artiklen, ikke fremsætter et løsningsforslag?

Redaktionen har overfor Rolf undskyldt det forkerte navn – en undskyldning, som vi her gentager. Og i øvrigt tilbud Rolf plads i nærværende nummer til at omtale mulige løsninger. Der er dog ikke modtaget en sådan artikel. Men tilbuddet om at sende indlæg til "Ret og Frihed" står altid åbent for Rolf – og alle andre.

To ord med forskellig betydning: Retstat og retsstat

Flere personer har lejlighedsvis spurgt til, hvorfor vi sommetider skriver med et "s" og sommetider med 2 "sér" efter "ret"
De gamle retstatsfolk (med et "s" efter "ret") skelnede på denne måde:
Retsstat (med 2 "sér" efter "ret") er et rent juridisk begreb og betyder en stat, hvor der hersker lov og ret, hvor forholdene reguleres gennem love, som forvaltes ens for alle og hvor der findes uafhængige domstole, korruptionsfri øvrighed osv. Det er den måde, som det normalt skrives på – og den måde, som "stavekontrollen" godkender. En retsstat kan god have uretfærdige love – spørgsmålet er alene, om de vedtages og forvaltes på rets-vis (= juridisk vis.)

En **retstat** (med et "s" efter "ret") er en stat, hvor (den rigtige) ret hersker. Altså en retstat = en retfærdig stat - en "rigtig stat". En stat, hvis love er udformet af "en lov over lovene" – baseret på tanker, der graver et spadestik dybere. F.eks. er forbud mod slaveri, indførsel af almindelige, lige og hemmelige valg, frihedsrettigheder osv. EKSEMPLER på "loven over loven". Efter Retsforbundets opfattelse mangler vi en etisk begrundet ejendomsret/en retfærdig økonomi.

Bemærk i øvrigt: Det anerkendes af folk i de allerfleste retsstater (med 2 "s"er), at det ikke er "nok", at en lov er vedtaget på den rette måde. De fleste har en intuitiv fornemmelse af, at der alligevel findes "en lov over loven" Det praktiske udtryk herfor er f.eks. Grundloven – der netop sætter grænser for, hvilke love der kan laves.

I tidens løb er der – selv blandt retstatsfolk – opstået forvirring omkring forholdet og de to stavemåder benyttes til dels i flæng. Det er også sket i "Ret og Frihed". Fremover vil vi forsøge at skelne på den rette måde – så folk ved, at når vi skriver "retstat", så mener vi en stat, der endnu kun er en utopi.

Spørgsmål om film

En læser har spurgt til en film, som Retsforbundet fik indspillet i 1938 med titlen "Rasmussen – en hverdagshistorie fra vor egen tid."
Vi har desværre ikke kunnet finde noget om filmen noget sted. Hvis nogen af vore læsere kender til den – hører vi gerne fra Jer.

Jakob Brøllinmg

Et par læsere har spurgt vedr. "sagen om Jacob Brølling" – en mordsag fra 1975, som i sin tid vakte stor opsigt, fordi Brølling var mentalt handicappet og måske? blev presset af politiet og udsat for et justitsmord (selv om den særlige klageret afviste dette). Flere forfattere har udgivet bøger herom, f.eks. Poul Ørum i 1980 (Retssikkerhedens illusion) og Allan Vendeldorf, så sent som 2020 (Historien om Jacob Brølling).

Spørgsmålene går på Retsforbundets involvering i sagen. Retsforbundet som sådan var ikke direkte engageret i sagen; men et medlem fra København, cand.jur. Grethe Ewert, engagerede sig stærkt i sagen og tog sig af Brølling, efter at han havde afsonet.

Velkommen til Ravns forsamlingshus, tidligere Missionshus.

Her skal der være plads til debat - for og imod grundskyldsreform.

Jeg er født og opvokset i Udsholt på Nordkysten mellem Gilleleje og Rågeleje. Missionshuset, Udsholtvej 101, 3230 Græsted blev bygget tilbage i 1927 af Indre Mission, og fik det kristne navn KARMEL. Huset ligger ud til en rundkørsel i Blistrup. Jeg har altid syntes, det var et spændende rødt murstenshus at se på, men der var sjældent nogen synlig aktivitet i og omkring huset.

I 2023 blev det sat til salg af Indre Mission og på en kold regnvejrsdag i januar fik jeg og en god ven huset vist frem. Min far byggede en tømmerhandel op i starten af 1960´erne på Udsholt Byvej 2 og den er jeg på eventyrlig vis vokset op på. Så for mig at komme ind i missionshusets sal og se dets gamle fyrtræsgulv (ganske vist meget mørkt af fernis) gjorde et rart indtryk på mig. I det hele taget gav salens hvælvede loft, pudset på strå og kalkmalet, samt de 6 buede vinduer, tre mod øst og tre mod vest, mig en god fornemmelse for husets historie og lyst til at skulle holde det intakt i fremtiden. Salen er 80 m^2 og spisesalen ca. 30 m^2 og så er der en indgang hhv. mod vest og mod øst, samt et udmærket køkken og et toilet - alt sammen i stueplan. Da jeg helst ikke stifter gæld, måtte jeg lade huset gå til anden side.

Et år efter faldt jeg i snak med den nye ejer og han ville gerne sælge det, så vi sluttede en handel af og jeg blev så alligevel ejer af dette ikoniske hus.

Til en frokost i 2011 hos nu afdøde forfatter Steen Abildgaard Steensen fra Himmerland mødte jeg Per Møller Andersen. Dér hørte jeg for første gang om Henry George og om, hvordan indførelse af fuld grundskyld vil løfte hele samfundet til nye fredelige højder. Der gik nogle år, inden jeg læste nogle af bøgerne herom. Siden da er det kun taget til med at kunne se, hvordan de samfundsskabte værdier i dag indkasseres af dem der spekulerer i jord eller af os, der lejer boliger ud. Man indkasserer den margin af huslejen, der kunne have været opkrævet i grundskyld. Jeg er ikke "kun" georgist; men tillige retsliberal, da jeg ikke mener grundskyld må gå til spilde på irrelevante poster på finansloven,

Huset kommer fremover til at blive hjemsted for RAVNs Forsamlingshus, og her håber jeg at kunne slå et slag for vor menneskelige sag, nemlig at oplyse så mange som mulig om, hvad Henry George, og vi – hans efterkommere - står for. Hvordan grundskyld skal beskytte samfundet mod den enkeltes grådighed - og i samme åndedræt hvordan retsmoralen skal beskytte individet mod staten. Forsamlingshuset kan således blive hjemsted for mange aktiviteter - og gerne af den slags, der giver de besøgende noget at tænke over.

På sigt vil jeg opbygge et bibliotek af relevant materiale indenfor vor sag i Ravns Forsamlingshus. Og hvis nogle. vi kender, føler for at tale om eller undervise om grundskyld og retsmoral, vil det være glimrende. Desuden er der flere andre planer med salen, så som dans, fællesspisning, musikaftner med klaver og deslige.

Vel mødt og fortæl gerne jeres børn og børnebørn om huset på Nordkysten. Her burde de unge samle deres kræfter. Det kan altid nås. Det kan altid nytte.

Erik Ravn, ungdomsleder i Retsforbundet.
E-mail: erikravnfrance@gmail.com
Tlf: 21 51 54 32

Kort forklaring om det retsliberale logo

som ses på billedet ovenover:

Logoet er designet af nu afdøde skovfoged Ejnar Pedersen og afbilleder det politiske landskab på en ny måde.
Traditionelt taler man jo om politik som en skala fra venstre til højre – fra yderpunkterne kommunisme (det røde felt) til kapitalisme (det sorte felt).
Yderpunktet kommunisme er karakteriseret ved, at staten bemægtiger sig såvel jordens resurser som arbejdsudbyttet – alt er statens (og alle ender i fattigdom, red.)
Og yderpunktet kapitalismen karakteriseres ved, at private bemægtiger sig såvel jordens resurser som arbejdsudbyttet (og jordejerne ender med at tage det meste og fanden tager de sidste, red.).

Standpunkterne i midten (mellem venstre og højre, når man bevæger sig væk fra de røde og sorte yderspidser) betegnes ofte som "social-liberalisme". Det er det gule felt – den mellemform, som de fleste tror, er den eneste mulige. Altså en slags halv socialisme og halv liberalisme. Det er det, vi kender i Danmark (social-liberalisme forener den dårligste side af kommunismen; nemlig at staten gennem skat og afgift stjæler arbejdsudbyttet med den dårligste side af kapitalismen; nemlig at private ejer jorden og dens resurser, red.)

Ejnar Pedersen "opfindelse" var, at mellemformen mellem kommunisme og kapitalisme kan skabes på en helt anderledes og bedre måde – nemlig det grønne felt: retsliberalisme (som forener den bedste side af kommunismen; nemlig at fællesskabet ejer jorden og dens resurser med den bedste side af kapitalismen; nemlig at den, der arbejder, får arbejdets frugter, red.)

Det retsliberale logo ses nu på Ravns forsamlingshus – her sammen med medlem af Retsliberalt Forums bestyrelse og medlem af Retsforbundet, civilingeniør Per Møller Andersen.

Per er primus motor bag "Henry George Biblioteket" på Lyngbyvej 56 A, 2100 Kbh. Ø.
Biblioteket har til huse i en ejendom, der er fuldstændig magen til Retsforbundets lige ved siden af. Og bibliotekets ejendom er – ganske som nu missionshuset – i sin tid er købt for private midler, som ivrige retsstatsfolk stillede til rådighed. Ikke mindst forretningsmanden Knud Tholstrup ("Kosangas").

Bestyrelsesmøde i Retsforbundet i Vejle
18. okt. 2025.
Her meddeles et forkortet referat.

RETSFORBUNDETS EJENDOM LYNGBYVEJ 42, KØBENHAVN.
Lokalerne er delvist udlejet til "Folkebevægelsen mod EU", som uheldigvis er gået konkurs v. dekret af 10. okt. 2025 fra Sø- og Handelsretten i København.
Det besluttedes at sælge ejendommen, da vi er tilbudt billig anvendelse af "tvillingejendommen" (der ligger lige overfor og ejes af institutionen "Social-Økonomisk-Forsknings-Bibliotek Henry George Biblioteket").
Forretningsudvalget bemyndiges til at varetage det praktiske vedr. salget og til at indgive krav til konkursboet vedr. manglende huslejebetaling og udgifter til oprydning og tømning mm.

ØKONOMI MV.
Der må forventes en budgetoverskridelse på ca. 40 t. kr. pga. lejers konkurs – tilgodehavende i konkursboet optages ikke i regnskabet, men nævnes i regnskabsbemærkningerne. Medlemstallet stiger en lille smule og er nu 90. "Ret og Frihed" udsendes til 845 modtagere og Facebooksiden har nu 5,6 tusind følgere.

HJEMMESIDEN skal have en mindre opdatering lige efter nytår, bl.a. fordi det er lidt vanskeligt at finde rundt i menupunkterne, ligesom der efterlyses et kort historisk afsnit.

GENERALFORSAMLINGEN 2026 afholdes d. søndag d. 12. april 2026 på Askov Højskole. CHECKES

SOMMERMØDET afholdtes lørdag d. 13. sept. 2025. Der deltog 16 personer. Vi besøgte først Permakulturhaven hos Magda Bauduin i Støvring og fortsatte til Trængstrup Frimenigheds Forsamlingshus i Suldrup. Efter frokost hørte et foredrag om Grundtvig og frimenighedens historie af frimenighedspræst Ole Beck. Vi sluttede med kaffe, musik og fællessang fra Højskolesangbogen og et lille politisk indlæg om Retsforbundets ideer.

NÆSTE BESTYRELSESMØDE afholdes i januar eller februar 2026. På dette møde skal bl.a. drøftes en evt. udgivelse af vort medlem Ole Petersens oversættelse af biografien om Henry George: "HANS LIV FORTALT AF HANS SØN, HENRY GEORGE, JR. - Tilegnet alle, som inderligt ønsker at retfærdighed skal herske".

Samtalemøder i København

Møderne finder sted i "Henry George-biblioteket", Lyngbyvej 56 A, 2100 Kbh. Ø.

En kreds af interesserede læsere af "Ret og Frihed" er begyndt at afholde åbne samtalemøder i "Biblioteket."

Ved første møde, i oktober, var vi 7 deltagere. Det blev til lidt løs debat, uden et klart oplæg til fremtidig form og struktur.
Gustaf Løvenlund havde sat sig ind i problematikken omkring "Beskatning af boliggevinster ved salg" og tilbød at præsentere dette ved næste møde.
En deltager mente efter mødet, at der var emner, som ikke blev diskuteret til bunds; derfor besluttet, at vi fremover vælger en dirigent.

Ved vores møde i november var vi 6 deltagere. Dette på trods af, at vi havde et interessant emne på programmet. Gustaf har dog et fint referat af emnet andet sted i bladet, se artikel side 10.

Ved mødet i december lige før jul var der 5 deltagere.

Kommende samtalemøder på "Biblioteket" Lyngbyvej 56 A, 2100 København Ø, hvor vi mødes og frit og uformelt drøfte de forhold, som ligger os på sinde – med udgangspunkt i de emner, som tidsskriftets artikler og indlæg behandler.

torsdag d. 15. jan. 2026.
torsdag d. 19. feb. 2026.
torsdag d. 19. marts 2026
torsdag d. 16. april 2026

Adressen er Lyngbyvej 56 A, 2100 København Ø.
Døren åbnes kl. 18.30 og mødet starter 19.00.

Alle er velkomne – man behøver ikke at være medlem af Retsforbundet.

Tilmelding ikke nødvendig.

Med venlig hilsen
en kreds af interesserede læsere af "Ret og Frihed"

Praktiske oplysninger, foreningsstof mv.

OM "RET OG FRIHED"
ISSN 2794-7971 (trykt udg.) ISSN 2794-798X (Online)

Redaktion:
Leif G. Andreasen
og Thorkil Sohn (ansvarshavende efter loven).

Tidsskriftet er et frit forum for interesserede i georgisme og retsliberalisme i Danmark, hvor der er plads til artikler, debat, kommentarer, kritik, spørgsmål, oplysning og indlæg mv. fra alle læsere.
Navngivne indlæg står derfor for forfatterens egen regning og er ikke nødvendigvis dækkende for hverken Retsforbundet eller Retsliberalt Forums ideer.
Aviser og andre er velkomne til at publicere artiklerne helt eller i uddrag eller som referat/kommentar – mod angivelse af kilden.

Bladet er udkommet siden 1962 og er således 63. årgang. Den nuværende nummerering – vi er kommet til nr. 27 - starter i 2018.
Bladet udsendes gratis til Retsliberalt Forums og Retsforbundets medlemmer og følgere, herunder diverse medier, uddannelsessteder mv.
Og det sker dels i fysisk form pr. post og dels pr. mail, således som vi har registreret det.
NB. Ønsker du at modtage bladet i en anden form end den nuværende, bedes du på retsforbundet@mail.dk meddele dette skift fra mail til post eller omvendt, fra post til mail.

Input til næste nummer af RET OG FRIHED, som forventes udsendt som ultimo marts 2026 bedes sendt senest 1. marts 2026 til Thorkil Sohn, Bildtsvej 26, 6950 Ringkøbing, tlf. 9749-5407,
mail: retsforbundet@mail.dk

Du kan på retsforbundet@mail..dk også tilmelde dig som gratis modtager af tidsskriftet. Og samme steds kan du også afmelde dig. Selv om politiske partier er undtaget fra markedsføringsloven, sletter vi pr. kulance enhver, der ønsker det.

Det bedste sted at læse alle foregående udgivelser er https://retsliberal.dk/arkiv/nyhedsbreve eller https://retsforbundet.dk/oevrige-oplysninger/

Med venlig hilsen
Udgiverne.

Gererel info om Retsliberalt Forum

Retsliberalt Forum er en gruppe, som blev oprettet for mange år siden for at drøfte de helt grundlæggende retsliberale principper. En debat, som vi ikke følte blev tilgodeset noget andet sted.

Gruppen har en selvsupplerende bestyrelse ikke nogen egentlige medlemmer eller kontingent.
I mange år samlede den mange til møder, både medlemmer af Retsforbundet og andre, som mente, at Retsforbundet var drevet for langt væk fra det oprindelige grundlag. Efter reorganiseringen af Retsforbundet, hvor det i vedtægterne slås fast, at der er plads til såvel georgister som retsliberale, er gruppen gået i tæt samarbejde med Retsforbundet og er medudgiver af nærværende blad.

Gruppen driver sin egen hjemmeside
www.retsliberal.dk

PS. Se på Retsforbundets hjemmeside lidt om forskellen på georgisme og retsliberalisme – det er ikke ganske de samme:
https://retsforbundet.dk/retsliberale-og-georgistiske-ideer/

Gruppens bestyrelse bestå af:
Per Møller Andersen, Allerød
Joseph Malby, Nuuk.
Dan Christophersen, Løgstør
Thorkil Sohn, Ringkøbing,
kontaktperson mail: thorkil.sohn@mail.dk

Generel info om Retsforbundet

Retsforbundet er en forening med det formål **"at søge retstaten gennemført i overensstemmelse med de retsliberale og georgistiske ideer, som fremført af især Henry George, C. Lambek og Severin Christensen og som udtrykkes i slagordene: Fuld Grundskyld – Personlig Frihed – Frihandel – Statsmagtens Begrænsning og i forbundets ideprogram" og vi "virker gennem studiekredse, debatmøder, udgivelse af hjemmeside, pjecer og tidsskrifter, agitation, folkeoplysning, påvirkning af partier o. lign. med henblik på at opnå tilstrækkelig tilslutning til at søge politisk indflydelse gennem selvstændig opstilling."**

Denne brede formulering betyder, at Retsforbundet peger på en retning at gå i - **for at nå til et retfærdigt og frit samfund for alle.**
Og dermed gives plads til divergerende opfattelser om den helt præcise rutevejledning og om målets helt nøjagtige placering. Derfor hilser vi alle velkomne, hvis opfattelserne ligger "indenfor skiven". Vi har en ramme eller en "trosbekendelse", som kan "forkyndes" på flere måder. Men vi ønsker også en debat om, hvad der er den helt rigtige rute og det helt nøjagtige mål. Nødvendigheden heraf stiger, hvis det lykkes os at komme i gang med rejsen. Før det kan ske, skal vi have samlet en noget større gruppe, som overhovedet ønsker at drage afsted på vejen mod politisk indflydelse og opstilling.

Se også vores hjemmeside (Googl "Retsforbundet")
Og glem ikke at klikke på "øvrige oplysninger" – her er meget at se.
Eller følg vores Facebookside, som let findes ved at søge "Retsforbundet", når du er på Facebook.

Vi gør opmærksom på Retsforbundets Facebook-side, som let fremsøges på Facebook. Alle har mulighed for at kommentere de forskellige opslag. Dog har Retsforbundet en moderator, der tager sig af evt. uforskammede indlæg mv.
https://www.facebook.com/retsforbundetdk/
Desuden har Retsforbundet en medlemsgruppe på Facebook, der er åben for alle medlemmer (søg blot om medlemskab, hvis du ikke er medlem) Her er der fri intern debat om Retsforbundets ideer og øvrige forhold.
https://www.facebook.com/groups/retsforbundet

Vi overholder alle persondataregler (GDPR)
Du kan på dette link se vores redegørelse herom: https://www.dropbox.com/s/hyn40yratqfyopy/Opbevaring%20af%20personoplysninger.docx?dl=0

Kontakt

Retsforbundet kontaktes pr. mail: retsforbundet@mail.dk og pr. post: Retsforbundet v/ sekretær Thorkil Sohn, Bildtsvej 26. 6950 Ringkøbing, tlf. 29 26 23 07.

Bestyrelsen medlemmer kan kontaktes pr. mail
Forretningsudvalget:
Formand: Arkitekt Jørgen Ganshorn,
mail: ganshorn@hotmail.dk

Næstformand: Fhv. direktør Sigurd Kristensen,
mail: snaresvej@gmail.com

Kasserer og sekretær:
Fhv. efterskoleforstander Thorkil Sohn,
mail: thorkil.sohn@mail.dk

Leder af ungdomsafdeling: Tømmerhandler Erik Ravn,
mail: erikravnfrance@gmail.com tlf. 21 51 54 32,

Øvrige medlemmer:
Historiker Poul Gerhardt Kristiansen,
mail: poulgerhardck@gmail.com

Entreprenør Vagn Christensen,
mail: vagn@rava.dk

Typograf Leif G. Andreasen,
mail: leifgeorgandreasen@gmail.com

QR-kode =
se Retsforbundets hjemmeside.

Baggrundsviden og materialer

I øvrigt kan du kigge på
www.retsliberal.dk
eller https://www.retsforbundet.dk/
- hvis du vil vide mere.

Eller Facebook:
https://www.facebook.com/retsforbundet.dk

Prøv også Per Møller Andersens (bestyrer af Henry George Biblioteket) private side: www.grundskyld.dk
Og der er en guldgrube at hente på Henry George biblioteket: https://bibliotek1.dk/
Du kan også se en række retsstatsvideoer på https://www.youtube.com/@thorkilsohn7247/playlists (Vælg playliste: Politik).

Alle, der vil hjælpe med at udbrede kendskabet til bladet og til Retsforbundet, kan gøre dette ved at uddele en pjece.
Pjecen giver oplysning både om, hvordan man kan melde sig som "interesseret" og få "Ret og Frihed" gratis og om, hvordan man kan melde sig ind i Retsforbundet.
Pjecen findes i TO udgaver – en LILLE a-5 folder på 4 sider og en STOR a-5 folder på 8 sider, hvoraf de 4 er identiske med den lille. Og de kan bestilles gratis på mail: retsforbundet@mail.dk
Skriv venligst antal og om det er LILLE eller STOR udgave samt forsendelsesadresse. Pjecerne giver en ret grundig indføring i sagen. Den store er måske bedst egnede til interesserede i samfundsspørgsmål.

Desuden kan flg. bøger leveres for 25 kr. plus porto:

SØLVKUGLEN (undertitel: "Der er kun en måde at udrydde fattigdom på") af Fred Harrison, oversat af Ole Lefmann.
Fås også på engelsk: **The Silver Bullet** af Fred Harrison

Virkningerne af fuld Grundskyld af Oluf Pedersen, dansk folketingsmedlem og fiskeriminister.

"Det Danmark..." af Peter Ussing, dansk skoledirektør.

"I livets vold" (studier i etik hos C. Lambek og Severin Christensen) af Peter Ussing, dansk skoledirektør.

Personlig Kultur af C. Lambek, dansk skolemand (med indledning af Peter Ussing).

Danmarks Retsforbund af Kr. Kolding, dansk højskolelærer.

Progress and Poverty (på engelsk) af Henry George.

Ret og uret af Severin Christensen, dansk læge og retsfilosof.

Hver bestilling vedlægges gratis Retsforbundets pjece.

Forlaget Fritanken har flg. udgivelser, som kan købes i boghandlen. De anførte priser er vejledende.

Henry George: Fremskridt og fattigdom (168,-)

Henry George: En forvirret filosof (198,-)

Henry George: Den nationaløkonomiske videnskab (148,-)

Severin Christensen: Retsstaten (168.-)

Thomas Paine: Menneskets rettigheder (128,-)

Knud Tholstrup: Erindringer (128,-) PS. kendt som direktør/ejer af "Kosangas" og som retsstatsmand.

Retsforbundets generalforsamling 2026

Retsforbundet afholder generalforsamling
søndag 12. april 2026 kl. 12.00
på Askov Højskole, Schrøders stue, Maltvej 1, 6600 Vejen

Dagsorden:
1. Valg af dirigent, referent og godkendelse af dagsorden.
2. Bestyrelsens beretning
3. Regnskab for 2025.
4. Valg af bestyrelse (max. 15) og revision for et år ad gangen - alle er på valg
5. Fastsættelse af kontingent
6. Behandling af indkomne forslag (frist dagen før mødet).
7. Evt.

I næste nummer af "Ret og Frihed" er der nærmere information om tilmelding, tilknyttet foredrag, pris for frokost/kaffe mv.

Bemærk venligst, at dette er den vedtægtsbestemte indkaldelse til generalforsamlingen, der således er lovlig indvarslet.